

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Studenti vysokých škol a odklad dospělosti
Bakalářská práce

Autor: Veronika Polanská
Studijní program: B6703
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor: Veronika Polanská

Studium: F11468

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Studenti vysokých škol a odklad dospělosti**

Název bakalářské práce AJ: The Students of University and the Postponement of Adulthood

Anotace:

V současné době zvláště psychologové mluví o fenoménu ?nedospělých dospělých?, či ?vynořující dospělosti? (?Emerging Adulthood?). Cílem bakalářské práce bude zjistit, zda vysokoškoláci mají tendenci odkládat svou dospělost a nadále setrvávat v roli dospívajících, tj. oddalovat svou samostatnost, své trvalejší závazky v podobě zaměstnání a zakládání rodiny, zda se jedná o jejich subjektivní volbu, či k tomu nemají vhodné objektivní podmínky (nezaměstnanost absolventů, drahé bydlení). Práce se zaměří na současný životní styl vysokoškoláků, na odhalení mladými lidmi subjektivně vnímaných indikátorů vstupu do dospělosti, zda se liší od tradičních indikátorů, dále na jejich nejbližší životní plány, načasování odchodu od rodičů spojené s vlastním bydlením, finanční nezávislostí, se zakládáním rodiny. Šetření bude provedeno kvalitativní metodou pomocí techniky rozhovoru. Základní literatura: Arnett, Jeffrey Jensen, Susan Taber. 1994. ?Adolescence Terminable and Interminable: When does Adolescence end?? Journal of Jouth and Adolescence 23 (5): 517?537. Arnett, Jeffrey Jensen. 2004. Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Throught the Twenties. Oxford: Oxford University Press. Bauman, Zygmunt. 2004. Individualizovaná společnost. Praha: Mladá fronta. Duffková, Jana, Lukáš Urban, Josef Dubský. 2008. Sociologie životního stylu. Plzeň: Aleš Čeněk. Hendl, Jan. 2008. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál. Chaloupková, Jana (ed.). 2010. Proměny rodinných a profesních startů. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Macek, Petr. 1999. Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. Praha: Portál. Říčan, Pavel. 1990. Cesta životem. Praha: Panorama. Strauss, Anselm, Juliet Corbinová. 1999. Základy kvalitativního výzkumu. Brno: Nakladatelství Albert. Švaříček, Roman, Klára Šed'ová a kol. 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Grada.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Oponent: doc. Milan Tuček, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 28.6.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Anotace

POLANSKÁ, VERONIKA. *Studenti vysokých škol a odklad dospělosti/Bakalářská práce*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 65pp.

Tato bakalářská práce se zabývá odkladem dospělosti u vysokoškolských studentů. Teoretická část práce je zaměřena na adolescenci, mladou dospělost, přechod do dospělosti, tranzice a na samotný popis konceptu vynořující se dospělosti. V rámci empirického šetření byla využita kvalitativní metoda. Empirické šetření obsahuje devět polostrukturovaných rozhovorů s respondenty, kterými zde byli studenti vysokých škol ve věkovém rozmezí 20 - 27 let. Rozhovory obsahují informace o tom, jak respondenti vnímají dospělost obecně a jak ji sami prožívají. Další oblasti šetření byly životní plány, studium, volný čas, bydlení, nezávislost a partnerské vztahy.

Klíčová slova: studenti, vysoká škola, vynořující se dospělost, odklad dospělosti, adolescence

Annotation

POLANSKÁ, VERONIKA. *The Students of University and the Postponement of Adulthood*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015. 65pp.

This bachelor's thesis deals with students of university and their postponement of adulthood. The theoretical part of this thesis focuses on adolescence, early adulthood, emerging adulthood, transitions and also describes the concept of period emerging adulthood. In the framework of empirical research was used qualitative method of data collection. Empirical research indicated nine semistructured interviews with respondents, which are students of university between the ages of 20 and 27. Interviews include informations about how respondents perceive adulthood general and how they perceive their own adulthood. Another parts of empirical research were future plans, study, leisure, housing, independence and intimate relationships.

Keywords: Students, University, Emerging Adulthood, Adulthood, Postponement

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce PhDr. Miroslavu Jouklovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky. Děkuji také všem respondentům, se kterými jsem prováděla rozhovory potřebné k mému empirickému šetření.

Obsah

Úvod	1
I. Stav dosavadního poznání	
1. Vývojová období	3
1.1 Adolescence.....	3
1.2 Mladá dospělost.....	4
1.3 Mezi dospíváním a dospělostí	5
2. Vynořující se dospělost	7
2.1 Kdo potřebuje vynořující se dospělost?	7
2.2 Studenti vysokých škol v období vynořující se dospělosti.....	9
2.3 Vynořující se dospělost v České republice.....	10
2.4 Trendy dílčích přechodů do dospívání	12
II. Základní teoretická východiska	
1. Tranzice.....	14
2. Emerging Adulthood	15
III. Postup a výzkumná metoda	
1. Cíl šetření a výzkumné otázky	18
2. Výzkumná metoda.....	19
3. Cílová skupina a vzorek	21
IV. Interpretace výpovědí respondentů	
1. Kamil.....	26
2. Pavla.....	29
3. Běta.....	31
4. Klaudie	33
5. Jana.....	35
6. Vojtěch	37
7. Franta.....	39
8. Petr	42
9. Bára	44

V. Výsledky empirického šetření	46
Závěr	56
Seznam použité literatury	58
Seznam tabulek	65
Příloha A	66
Příloha B	68

Úvod

Existuje mezi dospíváním a dospělostí ještě nějaké jiné období, nějaký mezistupeň? Kde leží hranice, za kterou je člověk považován za dospělého a kde se ta hranice nachází při posuzování dospělosti vlastní?

To jsou jedny z otázek, které vedly k tomu, abych se ve své práci zaměřila na období vynořující se dospělosti.

Nejprve jsem definovala období, které vynořující se dospělost ohraničují, a to adolescenci a mladou dospělost. Zde jsem se také zaměřila na to, jak období mezi dospíváním a dospělostí vidí různí autoři (Galland, 1990; Erikson, 1950; Macek, 2003; Macek a Lacinová, 2013; Chaloupková, 2011).

Poté jsem již věnovala hlavnímu období, na které je tato práce zaměřena, a to vynořující se dospělosti (Emerging Adulthood). Koncept vynořující se dospělosti vytvořil Arnett v devadesátých letech 20. století. Od té doby vznikla řada výzkumů na toto téma (Arnett 2000, 2004, 2014). Přestože se na toto vývojové období zaměřují většinou zahraniční studie, v České republice již jich také několik vzniklo (Macek, 2000; Macek a Lacinová, 2003).

Ke své práci jsem si jako respondenty zvolila studenty vysokých škol, zejména proto, že studium v období vynořující se dospělosti sebou nese různá specifika, jako například prodlužování studia, změnu oboru nebo celkové nedokončení studia.

V kapitole věnované teoretickým východiskům jsem se nejdříve zaměřila na proces dílčích tranzic, jímž je v sociologii chápán přechod do dospělosti, a poté jsem popsala základní charakteristiky vynořující se dospělosti.

Ač by se mohlo zdát, že se jedná o téma, které svou povahou spadá pouze do oblasti psychologie, studium tohoto období má svůj význam také v sociologii, a to zejména proto, že s vynořující se dospělostí se neodlučitelně pojí společenské změny, které nastávají v tomto období, jako například odklad založení rodiny, prodlužování studia nebo zvyšování počtu jedinců, kteří žijí single.

Cílem empirického šetření je zjistit specifické znaky životní etapy nedospělých dospělých z řad vysokoškolských studentů. Zjišťovala jsem, jak prožívají, charakterizují svou životní situaci v procesu vynořující se dospělosti, jakou představou o dospělosti disponují a zda mají tendenci odkládat vlastní dospělost.

Zvolila jsem kvalitativní metodu. Data jsem získala pomocí nestandardizovaných polostrukturovaných rozhovorů. V práci popisuji vzorek respondentů, analyzuji jejich odpovědi a představuji hlavní výsledky šetření na základě formulovaného cíle a výzkumných otázek.

I. Stav dosavadního poznání

1. Vývojová období

Nejčastěji se z hlediska individuálního vývoje člověka populace dělí na čtyři základní období: dětství, mládí, dospělost a stáří, takové členění v knize *Etapy života očima sociologie* uvádí i Alan (1989), ale u různých autorů můžeme nalézt různá členění etap lidského života, pro srovnání například Jandourek (2003) rozděluje dětství, mládí, mladí dospělí, starší dospělí a stáří.

Já se v rámci tématu své práce budu zabývat spíše vývojovými obdobími, které jsou řešeny především v psychologii. Hlavní období, na které se tato práce zaměřuje, je vynořující se dospělost. Chci zde pojednat i o období adolescence, která dospělost předchází, a zaměřit se na mladou dospělost, která se různou měrou s obdobím vynořující se dospělosti překrývá. Dále zde uvedu pojmy a termíny, které s tímto tématem souvisí.

1.1 Adolescence

Na časovém vymezení tohoto vývojového období se autoři, kteří se o něj zajímají, zcela neshodují. Například podle Macka (2003), pro kterého adolescence představuje dospívání i mládí současně, je užitečné rozlišovat v adolescenci 3 fáze, a to časnou adolescenci, která je v trvání od 10 (11) do 13 let, střední adolescenci v intervalu 14 až 16 let a pozdní adolescenci, která trvá od 17 do 20 let, popřípadě i mnohem déle.

Vágnerová (2012) adolescenci dělí pouze na ranou a pozdní, kdežto například Jandourek (2012) ve Slovníku sociologických pojmů definuje adolescenci jako „...období života obvykle vymezeno mezi 14. a 18. až 22. rokem věku. Ze sociologického hlediska jde o období, kdy se dospívající učí hrát roli dospělého člověka, zapojit se do společenského života a institucí společnosti. Je to jakási vložka mezi dětstvím a dospělostí. Jde o to, aby byl schopen sám rozeznat svou sociální pozici a vědět, co po něm společnost chce, Jde o období ambivalentní, protože mladý člověk se současně zaučuje do života ve společnosti a zároveň se vůči ní často kriticky vymezuje.“ (Jandourek, 2012, s. 12)

V empirickém šetření mě bude zajímat, k jakému období se řadí samotní respondenti. Zda se považují za adolescenty, dospělé jedince, případně, jestli se nacházejí někde mezi těmito dvěma obdobími.

1.2 Mladá dospělost

Podle Vágnerové (2012) dosažení dospělosti charakterizuje ochota přijmout a schopnost zvládnout určité vývojové úkoly, profesní role, stabilní partnerství respektive manželství a rodičovství. Mladou dospělost řadí do věku od 20 do 40 let, na rozdíl od Švančary (Langmeier, Krejčířová, 2006), podle kterého je mladá dospělost v trvání od 20 do 30, 32 let a Říčana (2010), který jí mimo věk (do 30 let) přisuzuje i dva hlavní úkoly, a to zakotvit v profesi a uspořádat si mezilidské vztahy. Typickým rozvojem a ukotvením pracovních, partnerských a rodičovských kompetencí je dle Orla a Facové (2010) mladá dospělost, která je věkově vymezená do cca 35 let.

Na mladou dospělost se zaměřuje také Chaloupková (2011), která se jí zabývá jako obdobím rodinných a profesních startů. „*Vstup do prvního zaměstnání, první partnerské soužití či narození prvního dítěte jsou v rámci perspektivy životní dráhy v sociologii pojímány jako součásti širšího procesu*

zahrnujícího přijetí souboru sociálně definovaných rolí spjatých se sociálním statutem dospělého – tzv. přechodu do dospělosti. Ve srovnání s dalšími životními etapami je období vstupu do dospělosti demograficky zhuštěné, neboť se v tomto období odehrává řada demograficky významných událostí (tranzic), a právě v tomto období dosahuje řada demografických procesů největších intenzit.“ (Chaloupková, 2011, s. 9-10).

V Eriksonově osmi stádiích psychosociálního vývoje můžeme mladou dospělost najít na šestém místě, což je podle něj období ve věku 19 až 25 let. (Blatný, 2010) Langmeier a Krejčířová (2006) zasazují časnou dospělost do věku zhruba od 20 do 25 až 30 let a definují ji jako přechodné období mezi adolescencí a plnou dospělostí. Podle Whitbourneové a Weinstockové (Čermáková, 2009) je časná dospělost ve věku 20 až 30 let a dochází v ní k upevnění identity dospělého, identifikaci s rolemi, upřesnění osobních cílů, nezávislosti na rodičích a založení rodiny.

1.3 Mezi dospíváním a dospělostí

Galland (1990) hovoří o nové životní fázi mezi dospíváním a dospělostí, o takzvané post-adolescenci. Pro toto období je podle Gallanda charakteristická určitá nová forma nezávislosti, což značí odpoutání se od původní rodiny, ale zároveň odkládání přijetí dlouhodobých závazků. Stejně jako Arnett chápe i Galland toto období jako etapu utváření identity a experimentování. (Chaloupková, 2010a)

Za zmínku stojí také pojem Eriksona - psychosociální moratorium, což je stav odkládání závazných a nevratných závazků, které charakterizují dospělý život. Během tohoto tradičního mezidobí zkouší mladý člověk různé sociální role, náboženské a politické perspektivy a zkouší, jaké role mu budou v životě nejlépe vyhovovat. (Burston, 2007)

Výrost (2008) jako období psychosociálního moratoria označuje adolescenci. „Je to doba, kterou společnost poskytuje jedinci, aby si vytvořil životaschopnou identitu. Společenské instituce umožňují adolescentovi experimentovat s hodnotami a zkusit si role dospělého.“ (Výrost, Slaměník, 2008)

Přechod mezi adolescencí a dospělostí ztratil ostré kontury, zůstat psychicky i fyzicky mladým je žádoucím společenským standardem. Ve věkové skupině 18 až 25 let se ukazuje, že společné soužití dětí a rodičů není vnímáno jako něco nežádoucího ani z jedné strany. Tento jev je patrný v našem kulturním prostředí zejména v posledních 15 letech a souvisí s obecnějším trendem přechodu z dospívání do dospělosti, popisovaným jako vynořující se dospělost. Přechod do dospělosti však nemusí být vrůstáním do nějaké existující společnosti, může být téměř nezávislým definováním si dospělosti jak subjektivně, tak generačně. Možná by se dala najít příčinná souvislost mezi tímto trendem a trendem prodlužování období adolescence. V současné době může adolescence podle kontextu znamenat období od 10 do 25 let. Není tedy překvapivé, že se objevují snahy toto období opět zužovat. (Macek, Lacinová, 2013)

Tradičně je vstup do dospělosti spojován s několika dílčími přechody. Mezi nejvýznamnější z nich je řazen vstup do zaměstnání a dosažení ekonomické nezávislosti na původní rodině a vstup do manželství a rodičovství. (Chaloupková, 2010a)

Ve svém empirickém šetření se mimo jiné zaměřím na to, jaké přechody do dospělosti vnímají respondenti. Jestli si vstup do dospělosti vůbec s nějakými událostmi spojují.

2. Vynořující se dospělost

Žádný z termínů používaných v minulosti vývojovými teoretiky se nehodí pro označení současných mladých lidí ve věku od pozdních náctiletých let do dvacátých let života (hranice se stále posunuje). Vzniká zde tedy potřeba pro nový termín a novou koncepci tohoto období v životě člověka a proto Arnett (2000) navrhl termín Emerging Adulthood v naději, že to povede jak k lepšímu porozumění, tak k větší intenzitě studování tohoto období.

Emerging Adulthood do češtiny nejčastěji překládáme jako vynořující se dospělost, i když v některých případech se hovoří také o odkládané dospělosti. Já budu ve své práci používat označení vynořující se dospělost a jedince nacházející se v tomto období budu nazývat vynořujícími se dospělými.

Věkově Arnett (2000) toto období vymezil 18 až 25 lety, připouští však, že toto ohraničení není pevně stanoveno a může se stále posunovat do vyššího věku. Kromě ohraničení věkem je pro vynořující se dospělost charakteristické, že je to období příležitostí, nestability, pocitu mezi, zaměření se na sebe a prozkoumávání identity. Pro jedince, kteří se nachází v období vynořující se dospělosti je typické, že hledají sebe sama, životní smysl a že mají pocit, že se nacházejí někde mezi adolescencí a dospělostí. (Arnett, 2000) Dalšími znaky vymezující dospělost jsou podle Arnetta (2004) přijetí zodpovědnosti, nezávislé rozhodování a také finanční nezávislost jedince.

2.1 Kdo potřebuje vynořující se dospělost?

Arnett (2004) konfrontuje různé alternativy označování věku 18 až 25 let a vysvětluje, čím se odlišují od termínu vynořující se dospělost (Emerging Adulthood). Jedná se o termíny - pozdní adolescence (Late Adolescence), mladá dospělost (Young Adulthood), přechod do dospělosti (Transition to Adulthood) a mládí (Youth).

Je sice pravdou, že adolescenti a většina vynořujících se dospělých mají některé společné znaky, jako například to, že ještě nevstoupili do manželství a nejsou rodiči, nicméně jinak jsou jejich životy velmi rozdílné. Liší se například v otázkách bydlení, vzdělání i právního postavení. Proto je adolescence zcela neadekvátní termín pro označení období, ve kterém se nacházejí vynořující se dospělí. (Arnett, 2004)

Existuje několik důvodů, proč by měla být vynořující se dospělost a mladá dospělost vymezována jako dvě samostatná období v životě člověka. Jeden z nich je to, že to znamená, že již bylo dosaženo dospělosti. Nicméně většina lidí, kteří se nachází v období vynořující se dospělosti, nesouhlasí s tím, že již dosáhli plné dospělosti. Místo toho mají tendenci se vidět někde mezi adolescencí a dospělostí. Cítí se být, stále na cestě k dospělosti. (Arnett, 2004)

Pokud se na období vynořující se dospělosti nahlíží pouze jako na jakýsi přechod do dospělosti, vede to zpravidla k tomu, že se zaměříme na to, co se z lidí v tomto období stává a přehlídíme to, kým jsou. Nazývat toto období jako přechod do dospělosti zužuje naše vnímání a naše chápání tohoto období, protože tento pojem odvádí pozornost od zkoumání všech změn, které se odehrávají v průběhu těch let, které nesouvisí s načasováním přechodů, jako je manželství a rodičovství. (Arnett, 2004)

Termín mládí je podle Arnetta také nevhodný k charakterizování období vynořující se dospělosti, a to proto, že tento termín je velmi rozšířený a každý si ho může vyložit trochu jinak. Termín mládí může mít spoustu významů, jinak na něj pohlíží laická veřejnost, jinak odborníci z různých vědních disciplín. Další z důvodů je ten, že tento termín označuje příliš široké období, přičemž jedinec, který se nachází na začátku, a jedinec, který je na konci tohoto období, se od sebe charakteristikou velmi odlišují. (Arnett, 2004)

2.2 Studenti vysokých škol v období vynořující se dospělosti

V oblasti vynořující se dospělosti existuje mnoho výzkumů, které jsou zaměřeny na studenty, sám Arnett (2000) označuje nestudující za zapomenutou polovinu.

Arnett (2000) také tvrdí, že pro vynořující se dospělé je důležité budovat zralé vztahy s okolím a připravit se na budoucí povolání prostřednictvím terciárního vzdělání. Stále více jedinců studuje na vysokých školách. Studium těch, kteří se nacházejí v období vynořující se dospělosti, se liší od jedince k jedinci. Někteří si jej co nejvíce prodlužují a mezi tím objevují a poznávají sebe sama, někteří jej nedokončí nebo ani nezačnou. (Arnett, 2004; Lichá, 2014)

Jednou z charakteristik vynořující se dospělosti je nestabilita, která se projevuje i v oblasti studia. U jedinců, kteří se nacházejí v období vynořující se dospělosti a studují vysokou školu, není nic zvláštního, když změní obor studia. Je to dáno také tím, že jsou ve věku, kdy si více uvědomují, co chtějí dál v životě dělat, a studium jako prostředek pro budoucí práci v tom hraje velkou roli, takže změna budoucích cílů jedince sebou občas nese i změnu zaměření jeho studia. (Arnett, 2004)

Přerušeni nebo opětovné navázání studia dle potřeby je poměrně běžný jev, stejně tak jako pracovat při studiu. (Arnett, 2000). Výzkum, zabývající se vysokoškolskými studenty a vývojem jejich osobních cílů, který provedli Salmela-Aro, Aunola a Nurmi (2007), přinesl následující poznatky: „*...osobní cíle jsou u mladých lidí odrazem jejich momentálních vývojových úkolů a přechodů mezi rolemi. S věkem u participantů roste počet cílů orientovaných na rodinu, děti a práci a naopak se snižovalo množství cílů souvisejících s přáteli, cestováním či vzděláním. Zároveň také cíle jistým způsobem určovaly životní směřování účastníků studie – podle toho, jak zaměřené byly jejich cíle, přicházely u nich některé životní etapy jako například manželství či rodičovství dříve či později.*“ (Peschková, 2015, s. 19)

Dílčí tranzice procesu vstupu do dospělosti nemusejí být nevratné a může se také v průběhu standardní životní dráhy měnit jejich význam. Mladý člověk může ztratit práci, rozejít se s partnerem či partnerkou a opět se, třeba jen dočasně, vrátit k rodičům, popřípadě může začít znovu studovat. (Chaloupková, 2010a)

Na to, jak vnímají dospělost mladí jednadvacetiletí studenti z Austrálie, se ve svém výzkumu zaměřili Allan, Taylor a Borlagdan (2013). Autoři zpochybňují obecné představy o mladých lidech, kteří odmítají odpovědnost a závazky, které přicházejí s dospělostí. U svých respondentů zjistili odlišnosti v náhledech na dospělost jak genderové, tak dané ekonomickou zajištěností respondentů.

2.3 Vynořující se dospělost v České republice

Období vynořující se dospělosti je kulturně podmíněné a typické pro industriální země (Arnett, 2000). Ve výzkumu Macka (2007) bylo ověřováno, zda lze teorii vynořující se dospělosti aplikovat na Českou republiku. Výsledky potvrdily, že charakteristiky vynořující se dospělosti u mladých lidí lze pozorovat i v České republice, a to i přes kulturní rozdíly, které panují mezi Českou republikou a západními zeměmi.

Macek (2007) ve své studii zjistil, že 64 % respondentů ve věku 18 -27 let se cítí být mezi adolescencí a dospělostí. V rámci této studie provedl jak kvantitativní, tak kvalitativní šetření. *„Kvantitativní studie charakterizuje, jak se lidé se statusem in-between¹ liší od těch, kteří se považují již za dospělé a těch, kteří se ještě cítí jako adolescenti. Ukazuje se, že roli hrají nejen sociodemografické charakteristiky, ale i vztah k rodičům, hledání identity a další psychosociální charakteristiky. Kvalitativní studie demonstruje rozmanitost*

---

¹ Status in between v kontextu této citace značí pocit jedince, který se nachází mezi obdobím dospívání/adolescencí a dospělostí

osobních výpovědí mladých Čechů o jejich životě v tomto období.“ (Macek et. al., 2007)

Pod vedením Macka vznikla v posledních letech také řada závěrečných prací jeho studentů. Například práce Vaničkové (2006) Představy mladých lidí o přechodu do dospělosti (z pohledu žen), ve které řešila otázky mladé dospělosti a jejímž cílem bylo toto období zmapovat ve světle sociokulturních změn z hlediska proměn hodnot, postojů, životního stylu a pojetí dospělosti.

Paralelně byla realizovaná diplomová práce Bejčka (2006), který se na tuto problematiku zaměřil z pohledu mladých mužů. Na tyto studie navázal v roce 2007 Košdy, který zaměřil svou práci na konkrétnější oblasti pro období vynořující se dospělosti, přesněji na strukturu osobních plánů, možnosti a cesty jejich naplňování, pojetí osobní svobody a možnosti, které dospívající ve svém současném životě vidí.

V témže roce napsal Mikauš (2007) diplomovou práci na téma vynořující se dospělosti, ve které si kladl za cíl poskytnout komplexní obraz této teorie a získat alespoň částečný vhled do některých specifických vztahů, změn a procesů odehrávajících se mezi adolescencí a dospělostí. Vokurková (2007) se ve své diplomové práci zaměřila na postoje k manželství v období mezi dospíváním a dospělostí. A mezi novější se řadí například práce Liché (2014), Kozubíkové (2014) nebo Peschkové (2015).

V České republice započal v roce 2003 projekt Cesty do dospělosti. Jedná se o pětileté online dotazníkové šetření vědců z Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny na Masarykově univerzitě, pod vedením Macka, zaměřené na přechod z dospívání do dospělosti. Jako cíl projektu si jeho autoři kladou aktualizovat současné poznatky o tom, jak se současní mladí lidé stávají dospělými a jak tento proces stavění se na vlastní nohy prožívají.

Téma vynořující se dospělosti neuniklo ani autorům různých článků, například Mošpanová (2014) v článku Mladí a zmatení srovnává pocity dospělosti mladých lidí v dnešní době a v době před 20 lety, popisuje cestu Arnetta k výzkumu této teorie, co ho k tomu vedlo a k jakým výsledkům zatím dospěl. Článek Chaloupkové (2010b) Vstup do dospělosti popisuje proces vstupu do dospělosti z pohledu sociologie, uvádí, jak se tento proces v průběhu posledních deseti let měnil a prodlužoval, popisuje novou životní etapu vynořující se dospělosti a také sociální konstrukci dospělosti. Článek Fenomén dneška: Nedospělí dospělí od Wiesnerové (2013b) představuje teorii vynořující se dospělosti a projekt Cesty do dospělosti pořádaný Institutem výzkumu dětí, mládeže a rodiny, což je odborné výzkumné pracoviště Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Wiesnerová (2013a) dále napsala článek Arnett: Mladí lidé věří, že se budou mít líp, ve kterém komentuje přednášku Arnetta na Masarykově univerzitě v Brně, která proběhla 3. prosince 2013. Ze samotné přednášky pak cituje Arnetta: „*Mnoho starších lidí označuje dnešní mladé jako sobecké jedince, to je ale omyl. Jsou hodně zaměřeni na sebe, protože se snaží rozvíjet své dovednosti, navíc v tomto období ještě nemají odpovědnost za jiné lidi, ale jen za sebe*“.

2.4 Trendy dílčích přechodů do dospělosti

Trendy týkající se rodiny v postindustriální společnosti jsou: snížení intenzity sňatečnosti, fenomén nesezdaného soužití, vzestupný trend rozvodovosti, pokles porodnosti a plodnosti. Tyto trendy ukazují na zvyšující se individuální zájmy nad zájmy rodinnými. Mění se hodnotový obsah mateřství a otcovství, dochází ke změně postavení ženy a muže ve společnosti. (Matoušek, 1993)

Delší příprava na dospělost má za následek menší počet narozených dětí. V průměru dnes ženy plodí děti o 10 let později než v roce 1960. V těchto deseti letech se mladí věnují zejména vzdělávání, odchodu z domova, hledání práce, hledání partnera, zabezpečování domova či zkoumání světa. (Douglass, 2007;

Vytásková, 2013) V České republice můžeme z dat ze Sčítání lidu, domů a bytů vyčíst, že tento trend je u nás přítomný také. Mimo jiné se sledoval počet žen ve věku 20 – 24 let na mateřské dovolené. V roce 1991 bylo na mateřské dovolené necelých 69 tisíc žen ve věku 20 – 24 let, zatímco v roce 2011 klesl tento počet na něco málo přes 11 tisíc žen. (Český statistický úřad, 2013)

U vynořujících se dospělých klesá sňatečnost a dokonce i důležitost přání mít děti. (Macek, 2005). Dnešní mladí lidé, kteří si chtějí založit rodinu, kladou důraz na dostatečné počáteční finanční zabezpečení a na to „mít kde bydlet“. Díky vysoké nezaměstnanosti, nesnadnému shánění bytu na trhu nemovitostí a jiných faktorů to ale není možné hned. Sňatek se tedy odkládá (Fialová, Hamplová, Kučera, Vymětalová, 2000).

V oblasti vzdělávání dochází rovněž ke změnám, údaje výběrového šetření pracovních sil potvrzují trvalý a výrazný nárůst počtu studentů vysokých škol v České republice. Mezi roky 2001 a 2011, kdy probíhalo sčítání lidu, nejvýrazněji vzrostl počet absolventů bakalářského studia, a to téměř čtyřnásobně. V roce 2001 uvedlo ve sčítání 6 % občanů bakalářský titul, v roce 2011 to již bylo 16 %. (Radolfová, 2015) Na vysoké školy v současnosti směřuje téměř 60 % z každého populačního ročníku.

Tím, že se dílčí, sociálně vymezené přechody do dospělosti posouvají do vyššího věku, prodlužuje se ve vyspělých společnostech období mezi adolescencí a dosažením dospělosti. (Chaloupková, 2011) Také podle Arnetta jsou změny demografického chování a prodlužování studia doklady toho, že se ve vyspělých společnostech rozšiřuje období mezi dospíváním a mladou dospělostí.

II. Základní teoretická východiska

1. Tranzice

Přechod do dospělosti, v sociologii chápán jako sociálně konstruovaný proces, je zpravidla definován jako „...*série dílčích přechodů (tranzic), jejichž společným jmenovatelem je posun od ekonomické závislosti na rodičích k ekonomické nezávislosti, což je chápáno jako hlavní tranzice, která formuje status dospělého. Dále je to posun od orientační rodiny k založení vlastní prokreační rodiny. Posloupnost a načasování těchto dílčích přechodů jsou svázány sociálními očekáváními spjatými s věkovými normami.*“ (Chaloupková, 2010a, s. 31)

Sociologové rozlišují pět specifických tranzic, jejichž uskutečnění je tradičně spojeno s dosažením sociální dospělosti:

1. ukončení studia
2. vstup do zaměstnání na plný úvazek
3. odstěhování se od rodičů
4. vstup do manželství
5. založení rodiny (vstup do rodičovství).

„Těchto pět tranzic představuje všeobecně rozšířené představy o vymezení dospělosti. Uskutečnění všech uvedených tranzic, samozřejmě není podmínkou k tomu, aby byl člověk považován za dospělého. A ani prožití těchto dílčích přechodů nemusí být spojeno se subjektivním pocitem dospělosti a naopak.“ (Chaloupková, 2010a, s. 31)

2. Emerging Adulthood

Arnett se ve svých výzkumech vynořujících se dospělých zaměřuje na různé aspekty života. Například na vztahy s rodiči, lásku, sex, naděje na manželství, obavy z uzavření svazku, vysokoškolské zkušenosti, hledání smysluplné práce, náboženství a také na samotné vnímání toho, co to znamená být dospělý. (Arnett, 2004)

Hlavní funkce Emerging Adulthood

K vysvětlení pojmu a k jeho lepšímu pochopení, uvedl Arnett (2004, 2014) jeho pět hlavních funkcí: 1. období zkoumání identity, 2. období nestability, 3. období největšího zaměření se na sebe, 4. období pocitu mezi, v procesu transformace, ani dospívání ani dospělost a 5. období možností, kdy člověk touží a má jedinečnou příležitost měnit svůj život.

1. Období zkoumání identity

Snad nejdůležitějším rysem vynořující se dospělosti je to, že je to doba, kdy mladí lidé prozkoumávají příležitosti pro svůj budoucí život v různých oblastech, nejvíce však v lásce a práci. Při tomto zkoumání si mladí lidé vyjasňují svou identitu, což znamená, že se učí více o tom, kdo jsou a co od života chtějí. A právě období vynořující se dospělosti nabízí nejlepší příležitost pro takové sebezkoumání. Mladí lidé v tomto období se stávají méně závislími na svých rodičích a většina z nich také opouští společné bydlení s nimi, ale zatím ještě nepřijali stabilní a trvalé závazky typické pro dospělé jedince, jako je práce na plný úvazek, manželství nebo rodičovství. A během této doby, kdy se ještě zcela neodtrhli od svých rodičů a ani nepřijali všechny závazky, které jsou spjaty s dospělostí, mají jedinečnou příležitost vyzkoušet si různé způsoby života, mimo

jiné v oblasti lásky² a práce. U lásky i práce začíná proces formování identity v adolescenci, ale v období vynořující se dospělosti tento proces zesiluje. V období vynořující se dospělosti je tendence k hlubší důvěrnosti a nalezení partnera pro život. V oblasti práce kladou vynořující se dospělí důraz na to, aby si našli práci, která by jim v dospělosti co nejvíce vyhovovala a ve které by mohli realizovat. To probíhá právě formou zkoušení různých možností. (Arnett, 2004)

2. Období nestability

Nejlepší příklad nestability v období vynořující se dospělosti představuje to, jak často se ti, kteří se právě v tomto období nacházejí, stěhují z místa na místo. První stěhování je opouštění domova, často se tak děje v důsledku stěhování se za vysokou školou do jiného města, kdy se vysokoškoláci stěhují na koleje. Ale mladí lidé opouštějí bydlení u rodičů také proto, že se chtějí jednoduše osamostatnit. Další stěhování následují (byt s partnerem/partnerkou, změna bydlení po ukončení semestru, rozchod s partnerem/partnerkou, ukončení studia...). Všechno toto stěhování dělá z vynořující se dospělosti nestabilní období. Ale nestabilita se neprojevuje jen změnami bydlení, týká se mimo jiné také změn studijních oborů a zaměření, práce i vztahů. (Arnett, 2004)

3. Období zaměřenosti na sebe

V životě člověka není žádné jiné období, kdy by se více zaměřoval sám na sebe než právě období vynořující se dospělosti. Není na tom však nic špatného. Je to jev normální, zdravý a dočasný. Díky zaměření se na sebe mohou mladí lidé rozvíjet své dovednosti, které potřebují a budou potřebovat v každodenním životě. Mohou lépe pochopit, kým jsou, co od života očekávají a chtějí, a mohou také začít vytvářet základ pro svůj dospělý život. Cílem sebezaměření je soběstačnost a učení se samostatnosti, což jsou nezbytné kroky před odhodláním se k trvalým vztahům s ostatními, ať už v lásce nebo v práci. (Arnett, 2004)

---

² Označením „oblast lásky“ jsou zde myšleny milostné vztahy jedince

4. Období pocitu mezi

Důvod, proč se tolik vynořujících se dospělých cítí „někde mezi“, je zřejmý z kritérií, které považují za nejdůležitější pro to, stát se dospělým jedincem. Kritéria, která jsou pro ně nejdůležitější, zjišťují postupem času, stejně tak vnímání sebe samého jako dospělého je postupný proces. Ve výzkumu, který Arnett k této problematice provedl, se jako hlavní tři kritéria pro dospělost stala následující: 1. zodpovědnost za vlastní osobu, 2. samostatná nezávislá rozhodnutí, 3. finanční nezávislost. Všechna tři kritéria přicházejí postupně, nedějí se všechna najednou. Vynořující se dospělí začínají dospělost pociťovat ve svých 18 nebo 19 letech a zcela dospělými se cítí být ve svých pozdních dvacátých letech. Skoro dvě třetiny respondentů odpovídají na otázku ohledně vlastní dospělosti to, že se cítí být „někde mezi“. Jinak řečeno už se necítí jako adolescenti, ale jako zcela dospělí si také ještě nepřipadají. (Arnett, 2004)

5. Období příležitostí

Vynořující se dospělost je věkem možností, kdy je budoucnost otevřená. Toto období má sklony být věkem velkých nadějí a očekávání. Když se vynořující se dospělí zahledí do budoucnosti, představí si dobře placenou a uspokojivou práci, krásné a dlouhodobé manželství, šťastné a výjimečné děti. Jde tedy o pozitivní vnímání vlastní budoucnosti. Arnett ve své studii uvádí, že je to období, kdy má člověk jedinečnou příležitost změnit svůj život. I přes to, že člověk nemusel mít zrovna šťastné dětství nebo dospívání, má teď možnost vzít život do vlastních rukou a změnit svou životní dráhu podle svých představ. (Arnett, 2004)

Zda se výše uvedené charakteristiky vynořujících se dospělých objeví i u mých respondentů, budu zkoumat v následující kapitole věnované již samotnému empirickému šetření.

III. Postup a výzkumná metoda

1. Cíl šetření a výzkumné otázky

Na základě provedené heuristiky a výchozí teoretické analýzy konceptu vynořující se dospělosti jsem se rozhodla pro empirické šetření, které by mohlo doplnit stávající poznatky v oblasti konstrukcí dospělosti, vnímání vlastní životní etapy a vstupu do dospělosti, a to u studentů vysokých škol.

Cíl tohoto empirického šetření zjištění specifických znaků životní etapy u respondentů, kterými zde jsou studenti vysokých škol ve věku 20 – 27 let. Dále jsem zjišťovala, jak prožívají, charakterizují svou životní situaci v procesu vynořující se dospělosti, jakou představou o dospělosti disponují a zda mají tendenci odkládat vlastní dospělost.

Jako výzkumné otázky, které mi mají pomoci k dosažení stanoveného cíle, jsem zvolila následující:

1. Jak respondenti vnímají dospělost?
2. Jak respondenti prožívají, charakterizují vlastní životní období vynořující se dospělosti?
3. Mají respondenti tendence k odkládání dospělosti?

2. Výzkumná metoda

Šetření bylo provedeno kvalitativní metodou, díky níž můžeme získat poměrně velké množství informací od malého vzorku respondentů. „*Kvalitativní metody se užívají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevů, o kterých toho ještě moc nevíme. Mohou pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metodami obtížně zachycují.*“ (Strauss, Corbin, 1999, s. 14)

Kvalitativní metodu jsem zvolila proto, že je nejvhodnější pro dosažení stanoveného cíle empirického šetření v této práci. Umožňuje podrobné zkoumání sledovaného problému. Chtěla jsem se dozvědět, jak každý z respondentů prožívá vstup do dospělosti. Jelikož mi záleželo na subjektivních názorech a výpovědích jednotlivých respondentů, jevila se kvalitativní metoda jako nejvhodnější.

V empirickém šetření jsem zjišťovala, jaké představy mají respondenti o dospělosti, zda mají tendence odkládat svou dospělost a nadále setrvat v roli dospívajících. Jestli oddalují svou samostatnost a své trvalejší závazky v podobě zakládání rodiny a zaměstnání. Zaměřila jsem se také na odhalení subjektivně vnímaných indikátorů vstupu do dospělosti, na jejich životní plány a cíle, načasování odchodu od rodičů spojené s vlastním bydlením a finanční nezávislostí.

Jako techniku sběru dat jsem zvolila nestandardizovaný polostrukturovaný rozhovor. Tuto metodu jsem zvolila z toho důvodu, že bylo potřeba dotknout se všech předem stanovených oblastí k dosažení cíle empirického šetření. Zároveň nebylo nutné dodržet přesné pořadí otázek. Pokud z respondentovy odpovědi nevyplývalo jasné vyjádření nebo jeho postoj k některé oblasti, mohla jsem mu v zájmu zjištění všech potřebných informací položit doplňující otázky nebo danou otázku jinak zformulovat. Forma každého rozhovoru byla individuální.

Jako hlavní okruhy otázek jsem zvolila obecné vnímání dospělosti, prožívání, charakteristiku vlastního životního období vynořující se dospělosti, studium a jeho vliv na dospělost, životní cíle a plány, z krátkodobého i

dlouhodobého hlediska a poslední okruh jsem věnovala získání informací o respondentových finančních zdrojích, současném bydlení, zda a kdy se plánují odstěhovat od rodičů, jak vnímají pojem nezávislost a zda se sami cítí nezávislími jedinci, jak využívají svůj volný čas a jaké vztahy prožívají a v neposlední řadě jsem chtěla vědět, jak respondenti nahlíží na svou budoucnost. Scénář polostrukturovaného rozhovoru přikládám k této práci jako Přílohu A³.

Všechny rozhovory jsem nahrávala na mobilní telefon, na což byli všichni respondenti předem upozorněni. Pořízené rozhovory jsem následně doslovně přepsala. Výsledkem je 56 stránkový text, který jsem podrobila procesu otevřeného kódování a následně jsem hledala vztahy mezi jednotlivými kódy.

Hlavní okruhy otázek k polostrukturovanému rozhovoru

1. Obecné vnímání dospělosti
2. Prožívání, charakteristika vlastního životního období vynořující se dospělosti
3. Studium a jeho vliv na dospělost
4. Životní plány a cíle – krátkodobé, dlouhodobé
5. Ostatní – bydlení, vztahy, nezávislost, finance a volný čas

---

³ Příloha B obsahuje ukázkou kódování jednoho z rozhovorů.
Příloha C, která je svázána extra, obsahuje doslovný přepis všech rozhovorů.

3. Cílová skupina a vzorek

Pro své šetření jsem získala devět respondentů ve věku 20-27 let, pět žen a čtyři muže. Respondenti museli splňovat mnou zvolená základní kritéria. Jednak museli spadat do věkového rozmezí definované Arnettem jako období vynořující se dospělosti, a to 18 – 25 let (až 28 let), museli to být vysokoškolští studenti a zároveň jsem sledovala, aby ve vzorky byly zastoupeny jak ženy, tak muži.

Jelikož při výběru vhodných respondentů záleželo na výše uvedených kritériích, byl výběr proveden technikou sněhové koule.

Všichni respondenti byli v době, kdy jsem s nimi prováděla rozhovory, studenty vysoké školy v Hradci Králové, konkrétně Univerzity Hradec Králové nebo Univerzity Karlovy, jejíž Lékařská fakulta sídlí v Hradci Králové. V následující tabulce uvádím základní informace o respondentech. Dále v textu práce popisuji každého respondenta podrobněji.

Před samotnou realizací rozhovoru jsem se s respondenty, které jsem předem neznala, krátce seznámila a vyměnili jsme si o sobě několik informací. Vysvětlila jsem jim, k čemu rozhovory s nimi použiji, že budou doslovně přepsány a umožnila jsem jim v rámci zachování jejich anonymity změnit při přepisu rozhovorů jméno. Tohoto využilo sedm respondentů, zbylým dvěma nevadilo, že použiji jejich pravé jméno.

Čtyři rozhovory jsem provedla na stejném místě, a to v pronajatém domě, kde žily dvě z mých respondentek. Tři rozhovory se odehrály v různých restauracích a jeden rozhovor proběhl před budovou Objektu společné výuky Univerzity Hradec Králové. Při každém rozhovoru jsem si dělala poznámky o chování respondenta a jeho reakcích na různé otázky, což jsem také zaznamenala do přepisu rozhovorů. Průměrná délka rozhovorů byla 45 minut, nejkratší trval 36 minut a nejdelší 58 minut.

Na následující stránce uvádím tabulku se základními údaji o respondentech.

Tabulka č. 1: Základní údaje o respondentech

Jméno	Pohlaví	Věk	Studium (B/M)*, (VŠ/VŠO)**	Ročník studia	Bydlení	Stav
Kamil	muž	20	B, VŠ	1.	vysokoškolské koleje	single
Pavla	žena	21	B, VŠO	1.	byt s přítelem	zadaná ⁴
Běta	žena	24	M, VŠ	5.	pronajatý dům	zadaná
Klaudie	žena	24	M, VŠ	5.	vysokoškolské koleje	single
Jana	žena	23	M, VŠ	5.	pronajatý dům	zadaná
Vojtěch	muž	25	M, VŠ	4.	vysokoškolské koleje	zadaný
Franta	muž	27	M, VŠ	5.	s otcem, rodinný dům	single
Petr	muž	24	M, VŠ	5.	s rodiči, byt	single
Bára	žena	24	M, VŠ	5.	pronajatý pokoj	zadaná

Zdroj: vlastní šetření

* B = bakalářské studium, M = magisterské studium

** VŠ = vysoká škola, VŠO = vyšší odborná škola

⁴ Označení zadaná/zadaný zde vyjadřuje stav respondenta, který se nachází v partnerském vztahu.

Popis respondentů

Kamilovi je 20 let, studuje prvním rokem vysokou školu. Bydlí na kolejích, domů jezdí nepravidelně, kvůli brigádě, kterou má v místě vysoké školy. Kamila jako respondentka jsem získala přes známou, která usoudila, že by byl ochotný mi poskytnout rozhovor, na základě jeho vstřícnosti a toho, že pochází z Moravy, stejně jako já. Rozhovor s Kamilem probíhal na lavičce před budovou Objektu společné výuky Univerzity Hradec Králové. Kamil byl velmi vstřícný a sdílný. Z některých odpovědí jsem měla dojem, že o tématu odkladu dospělosti přemýšlel dopředu nebo si k tématu hledal informace. Rozhovor trval 58 minut.

Pavle je 21 let, kvůli neúspěšným zkouškám opakuje první ročník vyšší odborné školy. Bydlí se svým přítelem v pronajatém bytě. S Pavlou jsem se znala osobně již před rozhovorem, párkrát jsme se potkaly v rámci stejné brigády. Byla ochotná mi poskytnout rozhovor, ten probíhal v jejím autě před budovou firmy, kam dochází na brigádu. Pavla se mi při rozhovoru zdála mírně nervózní, na některé otázky odpovídala jednoslovně nebo velmi stručně. Rozhovor trval 36 minut.

Běta má 24 let, je studentkou posledního ročníku magisterského studia. Bětu jsem poznala krátce před rozhovorem při společné brigádě. Skoro nic jsem o ní nevěděla, jen, že dokončuje studium na vysoké škole. Když jsem se jí zmínila o tématu mé bakalářské práce, zaujalo ji to a byla velmi ochotná mi poskytnout potřebný rozhovor. Pozvala mě do pronajatého domu, kde žije s dalšími pěti studenty vysoké školy, s jednou z nich jsem následně také provedla rozhovor (Klaudie). Při rozhovoru byla Běta velmi otevřená a uvolněná, což se ale trochu změnilo při vztahových otázkách, protože ve vedlejším pokoji se nacházel její přítel a šlo na ní poznat, že jí jeho přítomnost, zrovna u vztahových otázek, nebyla moc příjemná. Rozhovor probíhal ve společné kuchyni pro celý byt, kde se občas objevil některý spolubydlící, který se tam ovšem dlouho nezdržel. Rozhovor trval 45 minut.

Klaudie má 24 let, studuje poslední ročník magisterského studia, bydlí v pronajatém domě společně s Bětou a dalšími 4 studenty. Klaudii jsem před rozhovorem neznala, rozhovor s ní mi domluvila Běta. Klaudie na začátku rozhovoru působila mírně nervózním dojmem, během rozhovoru se však uklidnila. Rozhovor trval 40 minut.

Jana má 23 let, je studentkou posledního ročníku magisterského studia. Bydlí na vysokoškolských kolejích. Rozhovor s Janou mi domluvila Běta, která se s ní zná ze školy. Jana nad některými z odpovědí dlouze přemýšlela a pečlivě zvažovala, co k otázce řekne. Rozhovor s ní probíhal v domě, kde bydlí Běta a Klaudie a trval 42 minut.

Vojtěch má 25 let, je vojákem z povolání, studuje pátým rokem na fakultě vojenského lékařství. Vojtěch bydlí na vysokoškolských kolejích. Je přítelem Běty a sám se mi nabídl jako respondent pro mou práci. Rozhovor s ním probíhal v domě, kde bydlí Běta a Klaudie. Při rozhovoru působil klidným dojmem, byl otevřený a přátelský. Rozhovor s ním trval 43 minut.

Franta má 27 let, studuje poslední ročník magisterského studia. Franta bydlí v rodinném domě společně se svým otcem. Před rozhovorem jsem se s ním neznala, dostala jsem na něj kontakt od kamaráda, který usoudil, že bude Franta ochotný mi poskytnout rozhovor. Rozhovor s Frantou probíhal v den, kdy úspěšně zvládl jednu státní zkoušku. Setkali jsme se v místní restauraci, kde nám personál poskytl samostatný salónek, kde nás nikdo nerušil. Franta byl velice sdílný, působil na mě sebejistým dojmem, ve svých názorech měl jasno. Rozhovor trval 55 minut.

Petr má 24 let a je studentem posledního ročníku magisterského studia. Petr bydlí v bytě společně se svými rodiči. Před rozhovorem jsem se s Petrem neznala. Kontakt na něj jako na vhodného respondenta k mé práci jsem získala od kamaráda. Petr byl při rozhovoru uvolněný, sdílný, své názory měl dobře ujasněné. Rozhovor s ním probíhal v kavárně a trval 48 minut.

Bára má 24 let, je studentkou posledního ročníku magisterského studia. Bára má pronajatý pokoj k bydlení v rámci svého studia na vysoké škole. S Bárou se známe zhruba rok. Bára mi sama nabídla, že bude respondentkou k mé práci. Při rozhovoru byla zcela uvolněná a velmi sdílná. Rozhovor s ní probíhal v jedné restauraci, kde jsme seděly odděleně od ostatních, takže jsme na rozhovor měly potřebný klid. Rozhovor trval 39 minut.

IV. Interpretace výpovědí respondentů

1. Kamil

Obecně Kamil dospělost popisuje jako nezávislost, samostatnost a zodpovědnost. Dospělý člověk je podle něj ten, který dosáhl 18 let, je vyspělý jak fyzicky tak psychicky a má ujasněné své životní cíle. S dospělostí si dále spojuje i určité chování člověka, zvládnutí emocí. *„Když jsi dítě, tak asi jinak budeš dávat najevo svoje emoce a když už jsi pak dospělý, už tak trochu předstíráš. Nebo ne, že bys předstíral, ale nějak asi tušíš nebo víš, jak se v různých situacích máš chovat, co je vhodné a co není. Takže to chování, vystupování jako dospělý člověk.“*

Sám se necítí být zcela dospělý. Svou dospělost definuje věkem, studiem na vysoké škole, možností legálně konzumovat alkohol, řídit, volit a být volen. Také při jednání s cizími lidmi je jeho vystupování a jednání s nimi dospělé. Jako konkrétní situaci, kdy si uvědomil, že je dospělý, uvedl získání řidičského průkazu. Svou nedospělost pocítuje ohledně nedostatku vlastních financí. Na brigádě si nevydělá tolik peněz, aby mohl pokrýt všechny své výdaje, většinu finančních zdrojů získává od rodičů. Při určitých rozhodnutích, které musí činit, se také necítí být zcela dospělým. *„Jako, že někdy jedním s horkou hlavou a pak si to vyčítám. Nebo říkám si, že jsem to mohl řešit i jinak.“* Myslí, že zcela dospělým se stane, až bude mít práci se stálým příjmem a odstěhuje se od rodičů. Z vlastní dospělosti má zatím smíšené pocity, ale těší se na ni.

Určitý odklad dospělosti pocítuje v tom, že studuje vysokou školu. *„Je to prodloužení té doby před tou dospělostí úplnou a přijetí těch závazků ohledně práce a starání se úplně sám o sebe.“*

Odlišuje zralost a dospělost člověka. *„Takže si asi člověk musí něčím projít, něco zažít, aby byl zralý. No a právě dospělý člověk může být, jak jsem říkal prostě každý člověk, který má přes 18 let.“*

Kamil ještě nemá zcela jasno v tom, kde by chtěl po studiu pracovat. Je v prvním ročníku bakalářského studia a přemýšlí, že pokud mu studium půjde dobře, přihlásí se dál na magisterské studium nebo odjede do zahraničí. Vyjet do zahraničí by chtěl i v rámci studentského programu Erasmus, jehož prostřednictvím by si chtěl rozšířit obzory a získat nové zkušenosti. *„Nebráním se ničemu. Vždycky je dobré poznat něco jiného, než máme tady. Tím si člověk rozšíří obzory a tak.“*

Jako krátkodobé cíle má stanoveny zvládnout zkouškové období a pak si užít prázdniny podle svých představ. Dlouhodobější cíle, které si stanovil, jsou úspěšné dokončení studia, získání práce, která by ho bavila a uživila, založení rodiny a také vlastní bydlení.

V budoucnu chce mít děti, na svatbě netrvá, ale nebrání se jí. Ideální doba pro založení rodiny je podle Kamila, až najde tu pravou partnerku, se kterou bude nějaký čas společně žít, a budou mít oba dostatečný příjem na zabezpečení rodiny. Věkově tohle období vidí kolem 27. až 30. roku života. Obecně svou budoucnost vidí pozitivně. *„Já doufám, že růžová, že se mi podaří všechno, co jsem ti tady říkal. Ale jo, já to vnímám pozitivně všechno, když se budu snažit o to, aby ta budoucnost byla dobrá, tak dobrá bude určitě.“*

Kamil bydlí na vysokoškolských kolejích, stěhování na ně, bylo jeho vůbec první stěhování v životě. Na kolejích je spokojený, cítí zde volnost, kterou při společném bydlení s rodiči nemá. Trvalé bydliště má u rodičů na Moravě, kam dojíždí zhruba dvakrát do měsíce. Jako nevýhodu bydlení s rodiči, uvedl dozor rodičů. Úplné odstěhování se od rodičů plánuje po dokončení školy a až si najde práci. Získání práce je pro něj hlavním kritériem pro odstěhování se od rodičů, nebrání se ani stěhování za prací.

Většinu financí získává od rodičů, sám si přivydělává občasnými brigádami.

Kamil odlišuje finanční nezávislost a nezávislost, kterou má člověk, který se stará sám o sebe. „*Nebo nezávislý je ten, který se stará sám o sebe, je samostatný, nemusí se nikomu zpovídat a tak.*“ Sám sebe jako nezávislého člověka neoznačuje. Jako svůj závazek a povinnost uvedl dokončení školy.

Svůj volný tráví různě, podle toho, jestli je na kolejích nebo doma. Když přijede domů, má tam určité povinnosti, musí například pomáhat otci v dílně. Jinak volný čas využívá pro setkávání s přáteli, sport a počítačové hry.

Kamil je v současné době single, nechává tomu volný průběh, ale budoucí vztah by chtěl dlouhodobý a očekává od něj „něco víc“. „*No už to nemám, jak dřív. Dřív jsem to nějak moc neřešil, spíš jsem měl takové nárazové vztahy, nebo jak to říct, takové dětské nebo ne dětské, ale že jsem to prostě nebral nějak vážně. Ale když už bych teď do nějakého vztahu šel, tak už bych od toho prostě chtěl víc.*“

2. Pavla

Podle Pavly je dospělý člověk ten, který má více než 18 let, má ujasněné cíle a představy o svém životě. Mezi výhody dospělosti řadí možnost legálně konzumovat alkohol, řídit auto a možnost vydělávat si peníze v zaměstnání. Při srovnávání dětství a dospělosti poukazuje na rozdílné vyjadřování emocí. „*No jako víš co, tak jako dítě z toho máš jakoby jiný pocity, jakoby... no já nevím, jak to mám říct. To je takový složitý tohle (smích). Prostě jako dítě jinak vnímáš ty věci, prostě, dokážeš víc ukázat tu radost prostě a tak no.*“ Dalšími znaky dospělosti jsou podle Pavly svatba, pořízení si dítěte a podobné velké rozhodnutí, které člověk učiní.

Když o dospělosti mluvila obecně, zdálo se, že ji vidí jako něco nevyhnutelného, přirozeně získaného věkem. Když jsem se jí ale zeptala na subjektivní pocity z vlastní dospělosti, mluvila o jakési připravenosti do života, kterou postrádá. „*Abych pravdu řekla, ještě moc ne. (smích) Nejsm tam připravená ještě do toho světa, nikdo mě nepřipravil.*“ Ještě se necítí být zcela dospělou, doufá ale, že se to co nejdříve změní. Vlastní dospělost vnímá v tom, že má brigády, kde si může vydělávat peníze a že díky své plnoletosti může legálně pít alkohol a řídit auto. Také její myšlení se s věkem mění. „*Trošku jinak přemýšlím. Jakoby že, i do té budoucnosti jakoby přemýšlím trošku.*“ Když jsem se Pavly zeptala na pocity, které v ní vyvolává to, když se zamyslí nad vlastní dospělostí, odpověděla, že z toho má strach, ale zároveň je zvědavá, jaké to bude.

Svou dospělost se snaží neodkládat, ale ani se do ní nijak nežene. „*Jako no neodkládám, jako snažím se neodkládat, ale asi bych chtěla to trošku všechno přibrzdit.*“

Studium podle ní vliv na dospělost nemá žádný. „*Ted'ka když si vezmeš, tak lidi studujou, jako a už maj i děti všechno prostě. Takže mně to nepřijde jako znak dospělosti.*“

Zralost člověka se podle Pavly projevuje tím, že má ujasněné cíle, kterých chce v životě dosáhnout a jde si za nimi. Na rozdíl od dospělého člověka, kterým se stane každý, kdo překročí věkovou hranici 18 let.

Jako krátkodobé cíle před sebou vidí Pavla zvládnutí zkouškového období a celkové doděláné školy. Její dlouhodobé životní plány jsou svatba, děti, vlastní bydlení a dobrá práce. Vstoupit do manželství by chtěla před tím, než si pořídí děti. Stihnout by to chtěla do 30 let věku.

Na svou budoucnost se dívá trochu skepticky, což je zapříčiněné neshodami s partnerem. *„No tak to nedokážu říct teď. Já furt doufám, že dobrá, ale všechny takové ostatní vlivy neukazují na to, že by měla být pro mě růžová. ...No tak s partnerem, když si vezmeš řešení problémů a všeho prostě, které bych ve svém věku ani řešit neměla, tak je to takový prostě ještě nevím, jak to bude, co jak bude.“*

Pavla v současné době bydlí v pronajatém bytě společně se svým přítelem.

Pavla dostává finance od rodičů a také si při studiu přivydělává na brigádách.

Nezávislost vnímá jen z finanční stránky, tudíž její vlastní nezávislost přijde až s prací. Zatím se necítí být nezávislou. Jako své závazky vnímá svůj automobil a vše kolem něj, pojistka, benzín. Další závazek má vůči příteli, se kterým bydlí a také se musí starat o jídlo. Pavla ve svém životě cítí zodpovědnost, své rozhodnutí dlouho zvažuje a radí se s ostatními.

Svůj volný čas Pavla tráví s přítelem a kamarády, sportuje a věnuje se běžným domácím pracím.

Pavla je v dlouhodobém vztahu, 6 let. Od tohoto vztahu očekává, že se jednou posune dál, tak jak si to do budoucna naplánovala, zatím o tom ale s partnerem nemluvili.

3. Běta

Běta si s dospělostí spojuje plnoletost, trestní zodpovědnost, všeobecnou odpovědnost za svůj život a vytyčené cíle, kterých se dospělý člověk snaží dosáhnout. Výhody dospělosti spatřuje ve vlastním příjmu, možnosti samostatného rozhodování a sociální zdatnosti. S dospělostí podle ní přichází zodpovědnost a odpoutání se od rodičů, také finanční zodpovědnost, které se děsí.

Jako dospělá se zatím necítí, není schopná přemýšlet o vlastní budoucnosti. Ještě by si chtěla prodloužit období před dospělostí tím, že chce dál studovat a zatím nechce mít moc velkou zodpovědnost. *„Můžu si koupit pivo, můžu si vydělávat, ale ještě si nejsu schopná nějak přemýšlet o budoucnosti jakože vlastní, že bych třeba chtěla ještě zůstat na škole a tak se jako poflakovat, žádná zodpovědnost téměř. A pohodička ještě.“* Kdyby jí ovšem někdo nabídl dobrou práci, vzala by ji a dál už by nestudovala. Teď je v situaci, kdy neví, kam by šla pracovat, proto přemýšlí, že bude dál studovat. Běta při rozhovoru popisovala, jak vidí ideální dospělou ženu, kterou se ale podle svých slov nikdy nestane, protože se k tomu nikdy nedopracuje. Myslí si, že je po svém otci, který jak uvedla, nikdy nedospěl. Představy o vlastní dospělosti ji spíše děsí. Doufá ale, že až si založí vlastní rodinu, dospěje.

Vstup do dospělosti nijak záměrně neovlivňuje. *„...já čekám, co přijde, ale nečekám, že to přijde. Jako v podstatě. Neodkládám to, jako že třeba si najdu někdy nějaké bydlení, ale že bych se do toho hnala, ale to asi ne.“*

Běta nevidí žádné rozdíly mezi dospělostí a zralostí člověka.

V nejbližší době Běta plánuje dokončit magisterské studium, zvládnout závěrečné státní zkoušky a poté buď pokračovat v postgraduálním studiu, nebo pokud se jí podaří získat nějakou práci, nastoupí do zaměstnání. *„...uvidíme no, co se naskytne. Když bude práce, půjdu do práce, a když nebude práce, budu studovat dál.“*

Její životní cíle z dlouhodobějšího hlediska jsou mít vlastní bydlení, manžela, děti, zahradu, koně. Nejvhodnější doba pro založení rodiny je podle ní poté, až bude mít zázemí v podobě práce a vlastního bydlení.

V současnosti bydlí Běta v pronajatém domě, který obývá společně s dalšími pěti studenty a kam se musela odstěhovat kvůli vysoké škole. Trvalé bydliště má u rodičů na Moravě, kam pravidelně dojíždí na víkendy.

Běta dostává peníze od rodičů, dosahuje na ubytovací stipendium a přivydělává si na brigádě.

Nezávislost rozlišuje na finanční nezávislost a nezávislost na rodičích, což podle ní představuje schopnost samostatného rozhodování. Sama se necítí být nezávislá v žádném směru. Nezávislá bude, až dospěje, získá práci a s ní finanční nezávislost. Svá rozhodnutí provádí spontánně a, jak sama uvedla, nerozumně. V tohle ohledu není příliš samostatná, ujišťuje se ve svých názorech diskuzí s rodinou a kamarády. Nedokáže přijmout zodpovědnost za svá vlastní rozhodnutí. Jako své současné závazky uvedla přítele a starost o psa.

Ve volném čase se Běta věnuje nejvíce svému příteli, psovi a koním, na kterých rekreačně jezdí. Dále svůj volný čas využívá k návštěvám různých koncertů a setkávání s přáteli.

Běta je se svým přítelem půl roku a vnímá ho jako ideálního partnera.

4. Klaudie

Klaudie si dospělost pojí s plnoletostí, zodpovědností a schopností samostatného rozhodování. Dospělý člověk má podle ní mnohem těžší život než dítě. Těžší život v tom smyslu, že má zodpovědnost sám za sebe, má pracovní povinnosti a měl by si hledat partnera pro život.

Klaudie se cítí dospělá „jak kdy“. Její vlastní dospělost v ní vyvolává smíšené pocity. *„Jakože na jednu stranu, člověk se chce osamostatnit, chce se odstěhovat od těch rodičů a na druhou stranu taková ta nejistota, že bude sám.“*

Svou dospělost chtěla spíše uspíšit, než že by ji odkládala. Dřív dospělou se chtěla stát tím, že odešla na vysokou školu do jiného města, než normálně bydlí se svými rodiči. *„Chtěla jsem jít pryč už jako, co nejdál od nich no.“* Ukončení studia nevnímá jako znak dospělosti.

Klaudie rozlišuje dospělost a zralost. Podle ní tyto dvě charakteristiky člověka spolu nijak nesouvisí. *„No když jsme dospělí, tak jsme dospělí tím věkem, ale ještě k tomu nejsme zralí povahově a tím myšlením. ...Některý člověk může být sice dospělý, ale nemusí být přitom úplně zralý.“*

Klaudiiny krátkodobé cíle jsou udělat státnice a nastoupit do práce. Pracovní místo má již zařízené. Ví, kde bude pracovat. Její dlouhodobější plány pro život jsou vlastní bydlení, stabilní práce, cestování. K založení rodiny se staví kladně, plánuje ji do budoucna, ale zatím nenašla partnera, který by pro to byl vhodný.

Ke své budoucnosti se staví spíše skepticky. *„Takže určitě tam budou různé těžké situace, se kterými já nepočítám a budu se s nima muset vypořádat nějak.“*

Úplné odstěhování od rodičů plánuje, až si našetří nějaké peníze. Počítá, že jí to bude trvat zhruba rok. Na společném bydlení s rodiči pozoruje spíše nevýhody, nejvíce jí vadí dozor, který nad ní rodiče mají.

Finance dostává Klaudie od rodičů a jednou dosáhla na prospěchové stipendium, brigádu nemá.

Klaudie se cítí být nezávislá a samostatná. Nezávislost vidí v tom, že je člověk sám sebou a samostatně se rozhoduje.

Volný čas věnuje přípravě do školy, psaní, sportům, přátelům, čtení a poslechu hudby.

V současnosti nemá žádný vztah, je single, ale hledá vážný vztah, ve kterém by společně s partnerem uvažovala o založení rodiny.

5. Jana

Jana si s dospělostí spojuje práci, zodpovědnost a hlavně založení a starání se o rodinu. Dospělého člověka vidí takového, který má alespoň 20 let. Benefity dospělosti jsou podle ní finanční a všeobecná nezávislost člověka, který nemusí nikoho poslouchat a může si plnit své sny.

Jako dospělá se převážně již cítí. Cítí zodpovědnost sama za sebe. „*Jako takový ty mladší léta, bych to tak nazvala, už mám za sebou.*“ Situace, ve kterých se cítí jako dospělá a které poslední dobou prožívá, jsou hledání práce a samostatného bydlení s přítelem. Přemýšlí také o hospodaření s penězi. „*A už přemýšlím o tom, co budu dělat s výplatou a kolik peněz si budu dávat na spořicí účet a takový.*“ Myslí, že zcela dospělou se stane, až bude mít děti a bude je vychovávat.

Jana vstup do dospělosti nijak záměrně neodkládala, ale studium na vysoké škole vnímá jako prodloužení doby před úplným vstupem do dospělosti. „*Musela jsem akorát dělat zkoušky do školy a učit se a chodit do školy, že to bylo takový rádobý bezstarostný, že povinností byla jen ta škola a ne nic takového dospěláckého.*“

Jana vidí zralost a dospělost jako rozdílné stavy člověka. „*Tak dospělý bych řekla, že je jakoby podle toho věku, jakoby papírově. A zralý člověk je takový, který se opravdu jako dospělý chová. Tak bych to asi řekla.*“

Janiny krátkodobé cíle jsou udělat státnice a najít si s přítelem byt v místě, kde dostala práci. V budoucnu plánuje cestovat a pořídit si psa ještě před tím, než bude mít děti. Poté chce založit rodinu. Sňatek nutně nepotřebuje, ale pokud bude s partnerem mít děti, tak by svatbu chtěla. Nejvhodnější doba pro založení rodiny se podle Jany odvíjí od finančního zajištění a jistoty v budoucnost. Celkově svou budoucnost vidí optimisticky.

Jana v současné době bydlí v pronajatém domě společně s dalšími pěti spolubydlicími. Trvalý pobyt má u rodičů, kam se ale již neplánuje vrátit. Poté, co dokončí studium na vysoké škole (tento rok) si společně s přítelem pronajmou byt v Praze, kam se odstěhují za práci, kterou tam mají oba zajištěnou.

Jana dostává peníze od rodičů a ze stipendií. Brigádu přes školní rok nemá, sama si vydělává pouze přes léto, v době prázdnin.

Nezávislost si Jana osobně spojuje s cestováním. „*Nezávislost... tak to si představím něco takovýho, jako že si člověk někde jednorázově nebo krátkodobě vydělá nějaké peníze a pak je investuje do něčeho, co strašně v životě chce. V mém případě by to bylo, že bych si někde vydělala peníze a pak bych třeba 3 měsíce někde cestovala.*“ Dále rozlišuje finanční nezávislost člověka a s tím spojené odpoutání se od rodičů. Sama se cítí jako nezávislá osoba, finanční nezávislost zatím nemá. Závazky pociťuje pouze v tom, že musí s přítelem diskutovat svá rozhodnutí a brát na něj ohled.

Ve svém volném čase sportuje, dívá se na seriály a chodí ven se psem.

Jana má již přes rok vztah a svého přítele vnímá jako ideálního partnera, který je spolehlivý a dělá ji šťastnou.

6. Vojtěch

Vojtěch dospělost vidí jako samostatnost člověka, jeho schopnost postarat se sám o sebe, nezávislost na ostatních, schopnost samostatného rozhodování a zajištění všeho potřebného pro život. Výhody v dospělosti jsou podle Vojtěcha svoboda a volnost člověka. Na druhou stranu zodpovědnost, kterou člověk dospělostí získá, se mu jeví také jako nevýhoda tohoto životního období.

Vojtěch se cítí být dospělý, svou dospělost vnímá pozitivně a pociťuje ji v tom, že není závislý na rodičích a je zcela samostatný. Osamostatnil se vstupem do armády a tím, že začal studovat vysokou školu.

Studium na vysoké škole má podle Vojtěcha vliv na vnímání dospělosti. *„A že teď studuju na vysoké škole je takový přechod mezi tím dětstvím, mládím a tou dospělostí. Člověk už má svoje povinnosti, více méně ve všem a jak to tak bývá na vysoké škole tak nemusí do práce, nemusí vstávat, nemusí... má spoustu volného času, může si taky dělat, co chce.“*

Vojtěch rozlišuje zralost a dospělost člověka. *„...ta zralost je uvědomit si nějaké vztahy ve světě, mít nějaké názory, které jsou trochu reálné. Že člověk nemá nějaké přehnané dětské sny a tak. Ví, co chce od života, co chce obecně. Člověk, který je dospělý tak se třeba může hledat, nemusí vědět, co vlastně chce a tak se trochu potácí v tom životě a tak nějak.“*

Krátkodobý cíl je pro Vojtěcha zvládnutí zkoušek ve škole a dlouhodobý cíl je celkové ukončení studia, svatba a děti. Nejvhodnější dobu pro založení rodiny vidí po dokončení studií na škole a věkově do svých 30 let. Na svou budoucnost nahlíží optimisticky, a tím, že je v armádě, ji má celkem jasně naplánovanou.

Vojtěch dostává během studií plat od armády. Pro Vojtěcha znamená nezávislost to, že se člověk nemusí nikomu podřizovat. Sám nezávislý není, jelikož se musí podřizovat armádě. Ale vstoupit do armády bylo jeho svobodné rozhodnutí. Mimo armádu nemá žádné závazky. Vojtěch se necítí být zcela zodpovědný za všechno, co dělá, což opět souvisí s jeho členstvím v armádě.

Ve svém volném čase se věnuje různým sportům nebo své přítelkyni (respondentka 3. Běta), se kterou je asi půl roku ve vztahu. V tomto vztahu ovšem nevidí potenciál. I když je zaměřen na dlouhodobé vztahy, se současnou partnerkou společnou budoucnost v podobě založení rodiny neplánuje.

7. Franta

Franta definuje začátek dospělosti, přerod z dítěte do dospělého člověka, tím, že si člověk přestane hrát a začne pracovat. Podle Franty existuje jakýsi mezistupeň mezi dětstvím a dospělostí. *„Že tam je takovej ten mezikrok, kde máš šanci si hrát na toho dospělýho už konečně. Ale ne jako nějaký symbolický hry nebo něco takovýho, ale vyloženě zaujímáš roli toho dospělýho a jediný co ti k tomu chybí třeba občanka nebo prostě nemůžeš to... protože spousta lidí to tak má, že třeba už od 16 se o sebe musí postarat, ale nedá se o nich říct, že už jsou dospělí lidi.“* S dospělostí se podle Franty pojí určitá privilegia, jako například možnost volby a možnost být volen, moc nad vlastním životem a vlastní zodpovědnost. Zároveň zodpovědnost vnímá i jako nevýhodu dospělosti, kdy člověku nikdo sice nemluví do jeho rozhodnutí, ale také mu nikdo nepomáhá.

Franta se cítí jako dospělý člověk. Přijal roli dospělého člověka a nebrání se jí. Frantovu vlastní dospělost ovlivňuje jeho práce s dětmi. *„Oni mě vracej zpátky do toho dětství spíš. ...já mám pocit sám ze sebe, že jsem se strašně rychle vydospělil, že jsem si přestal hrát strašně rychle a pak jsem se zase do toho vrátil tím, že jsem začal pracovat s těma dětma, tak mě to vrací do té hravosti.“* Vlastní dospělost začal pociťovat na vysoké škole a také při brigádách. Uvědomil si, že musí sám na sobě pracovat, aby dosáhl svých cílů. Starost a zodpovědnost za vlastní osobu i za někoho jiného, jsou podle něj také znaky dospělého člověka.

Svou dospělost vnímá také skrze finanční nezávislost. Vydělá si dostatek peněz na své vlastní potřeby. Franta žije s otcem v rodinném domě, kde nemusí platit za nájem ani za stravu.

Franta si myslí, že není dobré dospět úplně. *„...protože to absolutní dospívání ti zavírá oči. To před tebe staví ultimáta jo... A není to nutný, není to nutný prostě.“* Tvrdí, že když si člověk začne znovu hrát, může se vrátit do dětských let, ale nikdy už to nebude stejné.

V tom, že si lidé zapomínají hrát, vidí Franta zdroje mnoha jejich problémů. „*To, co maj v hlavě, takových starostí, který vyplývají vyloženě z toho, že si prostě málo hrajou a všechno berou moc vážně a nedokážou se správně přizpůsobovat s těma složitějma situacema, který na ně přicházej, který přicházej na všechny.*“ Svůj názor shrnuje tvrzením „*dospět musíš, ale nesmíš, zapomenou na to, bejt dítětem.*“

Zralost podle Franty, přichází s myšlenkovým vývojem a s určitými zkušenostmi, které člověk během života nabyt. „*...dospělej člověk je ten, co je vhozenej do dospělýho života. Zralej člověk je ten, co se v něm rochnil dostatečně dlouho na to, aby ho přijal, a ví, co ho čeká.*“

Franta studoval bakalářský obor pět let, místo klasických tří let. Studium prodlužoval nejprve záměrně, z důvodu ztráty motivace ke studiu, také proto, že se věnoval spíše brigádám s dětmi a poté se mu nepodařilo uspět u státnic, tudíž se mu dokončení studia ještě o kousek posunulo. Nyní dokončuje magisterské studium na pedagogické fakultě. Touhu stát se učitelem v sobě našel právě v období, kdy prodlužoval studium. Čas trávil spíše brigádami na školách v přírodě, kde vedl děti, než vlastním studováním na vysoké škole. Poté, co se přeorientoval na studium pedagogiky, je Franta zcela spokojený a vidí jasně své životní plány a cíle, kterých chce v pracovní oblasti dosáhnout. „*A myslím, že ty dva roky na vejšce navíc, mi pomohly vytrýbit si trošku ty vlastní myšlenky a nakonec mě navedly snad na správnou cestu.*“

Nejbližší cíl, který je nyní před Frantou, je najít si práci. Nejdříve plánuje pracovat v České republice, kde chce nasbírat prvotní pracovní zkušenosti a vydělat si dostatek financí, které by mohl později použít na cestu do zahraničí, kde chce získávat další učitelskou praxi, zkušenosti a nové nápady, které by uplatnil při svém povolání pedagoga. Dlouhodobější plány Franta také vztahuje na své budoucí zaměstnání.

Jeho cílem je ovlivnit alespoň část svých žáků. „...že si jich aspoň pár z nich vzpomene, že ve mně měli nějakýho učitele na občanku nebo na informatiku, kterej je naved třeba někam dál. Nedělám si iluze, že zachytím všechny, ale aspoň třeba jsem si říkal, pět nebo sedm když bude se mnou spokojených a zaujmu je, tak je to pro mě výhoda.“

Manželství je podle Franty přežitá instituce, ale vyloženě se sňatku nebrání. „Nejsem žádnej aktivista protimanželskej nebo ani manželskej, ale prostě nepotřebuju to k životu a jako jenom proto, že je to tradice, tak kvůli tomu nebudu tuhle instituci nějakým způsobem vzývat. Můžu ji využít maximálně v tom, že to bude nějaký další krok v mým vztahu.“ Děti by Franta chtěl minimálně tři a ideální doba pro jejich pořízení, je podle něj, až je bude schopný dostatečně finančně zabezpečit.

Frantovo vnímání vlastní budoucnosti je pozitivní, má ujasněný životní směr, kterým se vydává. „...vím, kam chci jít, vím, co chci a myslím, že když takto to budu nějak dělat tak mi to nebude dělat problém toho dosáhnout.“

Franta bydlí v rodinném domě společně s otcem, stěhování v současné době neplánuje, ale do budoucna se mu nijak nebrání. Hlavní výhody, které při společném bydlení s otcem vnímá, jsou ekonomické.

Pod pojmem nezávislost si Franta představuje samostatné rozhodování a sám sebe jako absolutně nezávislého člověka bere již od puberty. Franta má peněžní půjčku v bance, kterou vnímá jako jediný závazek, který v současnosti řeší.

Volný čas Franta tráví brigádami, přípravou do školy, prací a hrami na počítači.

Franta je v současné době bez partnerského vztahu. Partnerku nijak intenzivně nehledá, spíše čeká, co přijde. V budoucím vztahu očekává partnerskou vyrovnanost a porozumění.

8. Petr

Podle Petra není dospělost určena věkem, ale schopností vydělat si vlastní peníze, finančně se zabezpečit, osamostatněním se od rodičů a samostatným bydlením. Dospělý člověk je podle něj ten, který má po studiích, má stabilní práci, finanční příjem a žije nezávisle na rodičích. Největší výhodu dospělosti vidí ve vlastním finančním příjmu člověka.

Jako dospělý člověk se Petr zatím zcela necítí vzhledem k tomu, že je stále finančně závislý na rodičích. Svou dospělost však pocítuje při různých situacích, kdy se rozhoduje sám za sebe, jako například při výběru školy, založení bankovního účtu, silniční kontrole nebo hledání brigády. Petr si myslí, že se stane zcela dospělým, až dostuduje vysokou školu, najde si práci se stabilním příjmem a odstěhuje se od rodičů. Petr se na svou dospělost těší a je připravený se osamostatnit.

Petr si prodloužil studium tím, že si odložil státnice o půl roku z toho důvodu, že mu nevyšla práce, se kterou počítal. *„Doufám, že najdu práci co nejdřív, ale to nevím. Ale jenom kvůli tomu, že vlastně nemám práci, nějakou jistou, tak je pro mě pořád lepší být tím studentem, že budu mít takovou tu ochránářskou značku, že jsem student. Budu mít nějaký ty výhody. Budu moct ještě bejt doma, už nemám ty přípravy, abych bydlel sám a takhle no...“*

To, že je stále student, má podle Petra vliv na jeho dospělost. Jako student pocítuje určitou volnost, může čerpat studentské výhody v podobě různých slev a může stále bydlet u rodičů. *„A je to takový, že ještě nemusím dělat, ještě furt můžu bejt, je to taková ta omluvenka...“*

Zralost člověka Petr spojuje s věkem a zodpovědností, sám se cítí být zralým.

Krátkodobý cíl, který má Petr před sebou, je dokončení magisterského studia a hledání práce. V budoucnosti by Petr chtěl mít vlastní bydlení a chtěl by si najít životní partnerku, se kterou by založil rodinu. Petr by chtěl založit rodinu nejdéle do svých 27 let, čím dřív to bude, tím to podle něj bude lepší, ale hlavním kritériem pro něj představuje schopnost finančně zajistit rodinu. V současné době se ještě necítí být připravený na to, aby založil rodinu.

„A žít si vlastně svůj spokojený život s rodinou. To je takový můj cíl, co bych chtěl mít.“ Svou budoucnost vidí pozitivně, věří, že mu vyjde vše, co si naplánoval.

Petr ještě neví, kdy přesně se odstěhuje od rodičů, záleží to hodně na tom, kde si najde práci. Stěhování za prací se nijak nebrání. *„Takže jako pracovním možností jsem otevřený, jako úplně komplet, kamkoliv mě to zavane tak tam to vezmu.“*

Petr chodí na brigády, kde si vydělá na své zájmy a koníčky, od rodičů peníze nedostává, ale nemusí přispívat na společnou domácnost, na stravu ani bydlení.

Nezávislého člověka si Petr představuje jako takového člověka, který již nebydlí u rodičů, tudíž sám sebe vnímá jako ne zcela nezávislého, až se od rodičů odstěhuje, stane se stoprocentně nezávislým.

Ve volném čase se Petr schází s kamarády, hraje na počítači, sportuje.

Petr je momentálně single. Doufá, že co nejdříve najde vhodnou partnerku, se kterou by založil rodinu.

9. Bára

Podle Bára je dospělý člověk takový, který je fyzicky a psychicky zralý, vybouřený a zodpovědný. Dospělost je podle ní to stejné jako zralost.

Výhodou dospělosti je podle Bára nezávislost a samostatnost člověka. „...člověk si teoreticky může dělat, co chce, už není pod kontrolou rodičů.“ Nevýhodou dospělosti je podle ní to, že se člověk musí starat o to, aby byl finančně zajištěný.

Bára se cítí být dospělou jen napůl. „Myslím, že psychické předpoklady už pro to mám. Jediné co mi zbývá, tak je osamostatnit se. Být finančně nezávislá hlavně.“ K úplné dospělosti jí chybí práce, kterou se bude schopná uživit a odstěhování se od rodičů. „Až se odstěhuju, tak se budu cítit dospěle, nezávisle. Konečně budu moct začít žít ten svůj život, jaký chci žít.“ Poprvé o své dospělosti začala více přemýšlet, když byla v zahraničí na výměnném pobytu, kde musela být zcela samostatná a zodpovědná sama za sebe. Na to, až se stane dospělou, se Bára těší.

Studium má podle Bára vliv na její dospělost. „Protože kdybych nešla na výšku, tak třeba už nebydlím doma a to bych se cítila víc dospěle pak. Takže to má vliv.“ Po dokončení studia plánuje Bára odjet do ciziny, kde chce nasbírat životní zkušenosti, cestovat a vydělat si peníze.

V budoucnu chce Bára vlastní bydlení, manžela, se kterým založí rodinu a práci, která ji bude bavit a uživí ji. Nejvhodnější doba pro založení rodiny je podle Bára, až budou s partnerem finančně zajištěni a schopní uživit sebe a děti. Věkově by to chtěla stihnout do svých 30 let.

Svou budoucnost Bára vidí růžově, doufá, že bude přesně taková, jakou ji chce mít. „Budu se snažit, aby taková byla. A doufám, že mi vyjde všechno, co chci a co si plánuju no.“

Finance Bára získává od svých rodičů a také si přivydělává různými brigádami.

Nezávislost Bára vidí v samostatnosti člověka a v jeho finančním zabezpečení, sama se nezávislou necítí být, právě díky tomu, že je stále finančně závislá na svých rodičích. Bára se cítí být zodpovědná a samostatná.

Svůj volný čas Bára tráví s přítelem, s kamarády, přípravou do školy a sportem.

Bára je čerstvě zadaná. S přítelem, se kterým je ve vztahu asi měsíc, se seznámila na škole.

V. Výsledky empirického šetření

V jednotlivých tematických okruzích se zabývám následujícím: 1. jak respondenti vidí dospělost obecně, 2. jak prožívají, charakterizují vlastní životní období vynořující se dospělosti, 3. jak definují zralost člověka, 4. jaké jsou jejich životní plány a cíle, jak se dívají na svou budoucnost a v posledním, pátém okruhu uvádím další zajímavé zjištěné informace, jako jsou finanční zdroje, využití volného času a mezilidské vztahy.

1. Obecné pojetí dospělosti

S pojmem dospělost si nejvíce respondentů spojuje samostatnost člověka, jeho schopnost samostatného rozhodování se, starání se o sebe samého, případně osamostatnění se ve smyslu odstěhování se od rodičů.

Dospělost si respondenti pojí také s finanční situací. Ať už je to schopnost dospělého člověka vydělat si své vlastní peníze, mít stálý příjem nebo nutnost chodit do práce a finančně zabezpečit sebe i svou rodinu, což označují jako jednu z nevýhod dospělosti.

Další vlastnost, kterou respondenti připisují dospělému člověku, je jeho nezávislost. Svoboda, volnost a moc, kterou má člověk nad svým životem.

Zodpovědnost, kterou člověk získává s dospělostí, vnímají respondenti z pozitivního i negativního hlediska. Pozitivní je pocit zodpovědnosti, ve smyslu samostatnosti člověka jako posunutí se někam dál v životě. Negativní význam zodpovědnosti je ten, když se člověku něco nepodaří, udělá něco špatně ve svém životě a už není nikdo, kdo by za něj řešil vzniklé problémy, je zodpovědný za sebe a svůj život, což musí přijmout jako součást dospělého života.

Respondenti také vnímají věkovou hranici dospělosti, plnoletost člověka, kterou získá dosažením 18 let. S tím se pojí výhody jako možnost řízení vozidla, legální konzumování alkoholu, možnosti volit a být volen. Nevýhoda dosažení 18 let je zvýšená trestní zodpovědnost jedince. Pouze Petr při rozhovoru řekl, že pro určení dospělosti není věk nijak důležitý.

Schopnost ovládat své emoce, vytušit vhodnost svého chování při různých situacích a při jednání s různými lidmi, je respondenty vnímána jako jeden ze znaků dospělosti.

Člověk, který je dospělý by již měl, mimo jiné, mít jasno ve svých životních plánech a cílech a měl by směřovat své chování k jejich dosažení.

Dospělý člověk si také hledá partnera, pokud ho již nemá, se kterým by chtěl založit rodinu. Orientuje se na vážnější, dlouhodobé partnerské vztahy.

Na následující stránce se nachází tabulka, která ukazuje, jaké výhody a nevýhody vidí respondenti na dospělosti.

Tabulka č. 2: Výhody a nevýhody dospělosti

Respondent	Výhody dospělosti	Nevýhody dospělosti
1	Volební právo Alkohol Řízení auta	Očekávání, které má společnost od dospělého jedince
2	Práce Alkohol Řízení auta	Neprožívá tolik emoce, jako když byl dítě
3	Samostatné rozhodování Finanční nezávislost Sociální zdatnost Práce Vlastní příjem	Odpoutání se od rodičů Zodpovědnost Platby – například inkasa
4	Může si dělat, co chce Finanční nezávislost	Musí se starat sám o sebe Pracovní povinnosti
5	Finanční nezávislost Všeobecná nezávislost	Zodpovědnost Starost o finance Starost o bydlení Práce
6	Samostatné nezávislé rozhodování Svoboda, volnost	Není to tak bezstarostné období jako dětství
7	Volební právo Vlastní moc nad životem	Zodpovědnost
8	Vlastní příjem	-
9	Může si dělat, co chce	Starost o finance Dokázat uživit sebe i svou rodinu

Zdroj: vlastní šetření

2. Vlastní životní období vynořující se dospělosti

Na otázku ohledně vlastní vnímané dospělosti mi jedna respondentka (Běta) odpověděla, že se dospělá necítí být, ale zároveň dodala, že se cítí na čerstvých osmnáct let, dospělost nedefinuje věkově. Myslí, že je po otci, který podle jejích slov nikdy nedospěl, z toho usuzuje, že sama také nikdy nedospěje. Ze své dospělosti pocítuje strach, nicméně doufá, že skutečně dospěje poté, co založí rodinu.

Většina respondentů již v odpovědích ohledně vlastní dospělosti tak radikální nebyla a volila odpovědi typu: asi ne úplně, ještě moc ne, bojím se, že ještě úplně nejsem, tak napůl nebo jak kdy. Například Kamil odpověděl: *„Asi ne úplně, jako úplně dospěle se ještě necítím, ale zas nejsem dítě žejo. Takže asi někde mezi jsem. V nějakém mezibodě jsem.“* Tito respondenti nemají vyhraněný vývojový status, ve kterém se právě nachází. K úplné dospělosti jim povětšinou chybí finanční nezávislost na rodičích a samostatné bydlení. Na dobu své plné dospělosti jsou zvědaví a těší se na ni.

Dva respondenti se již cítí být zcela dospělí. Například Franta ohledně vlastní dospělosti řekl: *„Já jsem se začal zdospělovat už na vejšce, nějaký ty brigády žejo a už všechno nedostáváš zadarmo nebo tak něco o tom víš, ale už musíš sama pracovat nad tím, co vlastně z tebe je nebo co z tebe bude. A mně se to právě nějak, já mám pocit sám ze sebe, že jsem se strašně rychle vydospělil...“*

Existují situace, ve kterých se respondenti cítí být dospělými jedinci a situace, ve kterých si připadají jako dospívající, adolescenti. Dospěle se respondenti cítí nejvíce díky brigádě a studiu na vysoké škole, pak také, protože vlastní řidičský průkaz, mohou legálně konzumovat alkohol a ve svých rozhodnutích jsou samostatní.

Zcela určitě největší podíl na tom, že se respondenti cítí nedospěle, nese jejich finanční závislost na rodičích. Studováním na vysoké škole si období před plnou dospělostí prodloužilo šest z devíti dotazovaných respondentů.

3. Zralost

Většina respondentů (7) se shodla v tom, že zralost a dospělost člověka jsou dvě rozdílné charakteristiky. Dospělost povětšinou spojují s dosažením plnoletosti, kdežto zralost spojují s určitými zkušenostmi, které člověk získává během života. Zralost člověka se projevuje v jeho chování, myšlení a v také v tom, že už ví, co od života očekává a jak má dosáhnout svých cílů a plánů.

4. Životní plány a cíle

Prakticky všichni respondenti označili za své krátkodobé cíle zvládnutí nejbližších zkoušek ve škole a celkové úspěšné dokončení studia. Poté by chtěli najít vhodného partnera (pokud ho již nemají), k založení rodiny, mít vlastní samostatné bydlení, stálou práci s pravidelným, dostatečným příjmem k zabezpečení své budoucí rodiny. Nejvhodnější dobou pro založení rodiny je pro většinu dotazovaných do 30 let věku. Dále se v dlouhodobých plánech objevovalo cestování a zahraniční pracovní zkušenosti. Obecně svou budoucnost vidí respondenti velmi pozitivně, věří, že se jim podaří dosáhnout všeho, co si naplánovali.

5. Další zjištěné informace

Všichni respondenti, (kromě Vojtěcha, který dostává plat od armády) jsou finančně závislí na příjmech od rodičů. Většina z nich sice dochází ve svém volném čase na brigády, ale z nich si nejsou schopni pokrýt veškeré své výdaje a peníze z brigád jim tak slouží spíše na financování jejich koníčků a zálib, kterým se věnují.

Kromě dokončení studia nemají respondenti prakticky žádné závazky ani povinnosti. Volný čas respondenti většinou věnují setkávání s přáteli, sportům, počítačovým hrám, brigádám nebo přípravě do školy.

Respondenti, kteří jsou v partnerském vztahu, využívají volný čas pro společné aktivity s partnerem. Ti, kteří jsou v současné době single, jsou zaměřeni na hledání vážného, dlouhodobého vztahu.

Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1. Jak respondenti vnímají dospělost?. Nejdřív jsem se zaměřila na to, co si vlastně respondenti pod pojmem dospělost představují a jakými charakteristikami disponuje dospělý člověk. Poté jsem se ptala na jejich vlastní dospělost. Pomocí procesu kódování jsem vytvořila následující kategorie znaků dospělosti podle respondentů: zodpovědnost, nezávislost, samostatnost, věk, zvládání emocí, životní plány a cíle a finanční situace.

Zodpovědností je zde myšleno to, že dospělý člověk je zodpovědný sám za sebe a své činy, za svůj život, případně může mít zodpovědnost i za jinou osobu.

Nezávislostí měla většina respondentů na mysli finanční nezávislost na rodičích. Dále uváděli pojem nezávislost v kontextu toho, že dospělý člověk si může dělat, co chce, nemusí nikoho poslouchat, stará se sám o sebe, může vzít život do vlastních rukou a plnit si své sny.

Respondenti dále mluvili o samostatnosti v rozhodování, v jednání člověka, o osamostatnění se od rodičů, samostatném bydlení, o schopnosti samostatně se rozhodovat ve svém životě a zajištěním všeho potřebného pro život.

Dalším znakem dospělosti dle respondentů je věk člověka. S výjimkou jednoho, pro kterého věk není určující pro dosažení dospělosti, všem respondentům připadá věková hranice důležitou charakteristikou dospělosti.

Kategorií, kterou jsem nazvala zvládání emocí, je myšleno to, že podle respondentů se dospělý člověk pozná také podle jeho chování, sebekontroly, myšlenkové vyspělosti, psychickými hodnotami a sociální zdatností, kterou by měl disponovat.

S dospělostí jedince se pojí také ujasněnost jeho životních cílů a plánů a snaha o jejich dosažení.

Finanční situace je vázána na schopnosti a možnosti vlastního výdělků. Dospělý člověk má práci a je nezávislý na příjmech od rodičů.

Následující tabulka ukazuje, které kategorie byly pro respondenty nejdůležitější. Respondenti jsou značeni číslem, které mají od začátku přiřazené podle pořadí rozhovorů. V záhlaví tabulky se nacházejí jednotlivé kategorie. Následně jsem pomocí znaku „√“ vyznačila, který respondent se zmínil o dané kategorii.

Tabulka č. 3: S čím si respondenti spojují dospělost

Respondent	Věk	Nezávislost	Samostatnost	Finanční situace	Zodpovědnost	Zvládnání emocí	Životní plány a cíle
1		√	√		√	√	√
2	√					√	√
3	√				√	√	√
4	√		√		√		
5	√	√	√	√	√		
6		√	√			√	
7		√	√	√	√		
8	√	√	√	√			
9					√	√	

Zdroj: vlastní šetření

Výzkumná otázka č. 2. Jak respondenti prožívají, charakterizují vlastní životní období vynořující se dospělosti?. Zjistila jsem, že čtyři respondenti se dospělými zatím necítí být, dva se cítí být někde mezi dospělostí a adolescencí a tři se již považují za dospělé jedince. V následující tabulce uvádím odpovědi respondentů na to, v čem se cítí být dospělými a v čem se naopak dospělými necítí.

Tabulka č. 4: Vlastní dospělost

Respondent	Cítí se být dospělý/á?	V čem se cítí být dospělý/á?	V čem se necítí být dospělý/á?
1	„ne zcela“	<ul style="list-style-type: none"> - věkem - studiem na vysoké škole - má řidičský průkaz - může legálně konzumovat alkohol - dospělé vystupování a jednání - může volit 	<ul style="list-style-type: none"> - finanční závislost na rodičích - bydlení u rodičů - někdy jedná nerozvázně
2	„ještě moc ne“	<ul style="list-style-type: none"> - chodí na brigádu - má řidičský průkaz - může legálně konzumovat alkohol - přemýšlí o své budoucnosti 	-
3	„ne“	<ul style="list-style-type: none"> - chodí na brigádu - může legálně konzumovat alkohol 	<ul style="list-style-type: none"> - není schopna přemýšlet o vlastní budoucnosti - myslí, že nikdy úplně nedospěje

4	„jak kdy“	<ul style="list-style-type: none"> - samostatně se rozhoduje - plánuje svou budoucnost - jde si za svým cílem 	-
5	„převážně ano“	<ul style="list-style-type: none"> - cítí zodpovědnost - při hledání práce a bydlení přemýšlí o financích (spoření) 	- občas jedná nerozvázně
6	„ano“	<ul style="list-style-type: none"> - dospěl při nástupu na vysokou školu a při vstupu do armády 	-
7	„ano“	<ul style="list-style-type: none"> - dospěl během studií na vysoké škole 	-
8	„ještě ne“	<ul style="list-style-type: none"> - založením účtu v bance - studiem na vysoké škole - chodí na brigádu 	<ul style="list-style-type: none"> - finanční závislost na rodičích - bydlení u rodičů
9	„tak napůl“	<ul style="list-style-type: none"> - studiem na vysoké škole - v partnerských vztazích - má psychické předpoklady - výměnný pobyt jí pomohl k větší samostatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - finanční závislost na rodičích - bydlení u rodičů

Zdroj: vlastní šetření

Respondentů, kteří se buď cítí být napůl dospělými, nebo se jimi necítí být vůbec, jsem se ptala, kdy si myslí, že dospějí a zjistila jsem, že pro většinu je určující to, až si najdou stálou práci se stabilním příjmem a odstěhují se od rodičů. Někteří respondenti se na úplnou dospělost těší, jiní z toho mají spíše strach.

Tabulka č. 5: Pocity z vlastní dospělosti

Respondent	Pocity
1	Zvědavost, těší se
2	Zvědavost, strach
3	Děsí se toho, strach
4	Smíšené, strach
8	Těší se
9	Těší se

Zdroj: vlastní šetření

Výzkumná otázka č. 3. Mají respondenti tendence k odkládání dospělosti?. Z odpovědí respondentů jsem zjistila, že žádný z nich dospělost záměrně neodkládá. Jedinou souvislost s odkladem dospělosti respondenti vnímají v jejich studiu na vysoké škole. Tím, že stále studují, se jim prodlužuje doba před úplným přijetím všech povinností a závazků týkajících se dospělého života, jako je finanční nezávislost spojená s prací a stabilním příjmem a samostatné bydlení.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá přechodovým obdobím mezi adolescencí a dospělostí, zvaným vynořující se dospělost (Emerging Adulthood).

Pro ty, kteří se nacházejí v období vynořující se dospělosti, je typické, že se již necítí být dětmi, případně adolescenty, ale zároveň sebe sami nepopisují ani jako plně dospělé jedince. V tomto období, které Arnett (2000, 2004, 2014) definuje jako období příležitostí, nestability, zaměření se na sebe, prozkoumávání identity a také již zmíněného pocitu mezi, se nachází většina studentů vysokých škol. Výzkumy v této oblasti jsou proto většinou prováděny pomocí studujících respondentů, tak tomu bylo i u mé práce. Sám Arnett mluví o nestudujících jako o zapomenuté polovině.

Cílem empirického šetření bylo lepší pochopení fenoménu nedospělých dospělých, čili těch, kteří se nacházejí v období vynořující se dospělosti. Pomocí kvalitativní metody a za použití polostrukturovaných rozhovorů jsem zjišťovala, jaká kritéria pro vstup do dospělosti vnímají mladí lidé, v případě mého šetření se konkrétně jednalo o studenty vysokých škol v rozmezí 21 až 27 let. Zajímalo mě také, co respondenti považují za důležité pro pocit vlastní dospělosti.

Analýzou sesbíraných dat jsem získala informace o obecném náhledu respondentů na dospělost, na prožívání a charakteristiku vlastního životního období vynořující se dospělosti, zda mají tendence k odkladu dílčích úkolů souvisejících s přechodem do dospělosti a získala jsem také informace o jejich životních plánech.

Arnett vidí jako jeden z nejdůležitějších rysů vynořujících se dospělých jejich prozkoumávání příležitostí pro budoucí život v různých oblastech, při kterém si mladí lidé ujasňují svou identitu. Toto koresponduje i s mými zjištěními. Respondenti v mém výzkumném šetření byli mladí lidé, studenti vysokých škol, kteří se na jednu stranu stávají méně závislími na svých rodičích díky získávání

různých zkušeností během života, ale zároveň si udržují určitou závislost na příjmech od rodičů. Finanční nezávislost a odstěhování se od rodičů bylo respondenty vnímáno jako určující pro jejich vlastní dospělost. Většinou uváděli, že až těchto dvou situací dosáhnou (finanční nezávislost a samostatné bydlení) stanou se plně dospělými. Tuto paralelu mezi touhou stát se nezávislým jedincem a dosavadním nepřijetím všech závazků, které s dospělostí souvisí, popisuje Arnett jako typický znak vynořujících se dospělých.

Další z charakteristik vynořujících se dospělých je jejich optimistické vnímání budoucnosti. Prakticky všichni respondenti z mého výzkumu vidí svou budoucnost pozitivně, doufají, že bude taková, jakou si ji plánují.

Ve svém empirickém šetření jsem zjistila, že respondenti si s dospělostí pojí samostatnost, zodpovědnost, nezávislost jak finanční tak osobní. Finance získávají z více zdrojů, největší podíl financí dostávají od rodičů, poté z brigád a stipendií. Vnímají věkovou hranici dospělosti, schopnost zvládnání emocí, ujasněnost životních cílů a plánů do budoucna a potřebu najít si partnera vhodného pro založení rodiny. Respondenti odlišují zralost a dospělost. Tři z respondentů se cítí být dospělými, zbylých šest nikoliv. K úplné dospělosti jim chybí finanční nezávislost a samostatné bydlení. Bydlení respondentů je různorodé, většinou bydlí na více místech najednou. Trvalým pobytem u rodičů, jinak na kolejích, privátech se spolužáky, případně s partnery. Ve svém volném čase se věnují svým koníčkům, dochází na brigády nebo se věnují přípravě do školy. Mimo školní povinnosti povětšinou nemají žádné závazky. V oblasti vztahů se zaměřují na dlouhodobé vztahy. Mezi plány do budoucna řadí získání stálé práce se stabilním příjmem, samostatné bydlení a založení rodiny. Svou budoucnost vidí pozitivně.

Seznam použité literatury

1. Alan, Josef. 1989. *Etapy lidského života očima sociologie*. Praha: Panorama.
2. Allan, Malita, Janet Taylor, Joseph Borlagdan. 2013. „Reflections on turning 21. Income, gender and 'adulthood'.“ *Youth Studies Australia* [online] 32 (3) [cit. 5. 5. 2015] Dostupné z: <http://journals.sfu.ca/ysa/index.php/YSA/article/view/37/71>.
3. Arnett, Jeffrey Jensen. 2000. „Emerging adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties.“ *American Psychologist* [online] 55 (5) [cit. 5. 5. 2015] Dostupné z: <http://psycnet.apa.org/journals/amp/55/5/469/>.
4. Arnett, Jeffrey Jensen. 2004. *Emerging Adulthood : The Winding Road from the Late Teens through the Twenties*. Oxford: Oxford University Press.
5. Arnett, Jeffrey Jensen. 2014. *Emerging Adulthood : The Winding Road from the Late Teens through the Twenties. 2nd Edition*. Oxford: Oxford University Press.
6. Bejček, Josef. *Kde končí dospívání a kde začíná dospělost? (Přechod do dospělosti pohledem mladých mužů)*. [online]. 2006 [cit. 2015-04-23]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Macek. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/40568/fss_m/.
7. Blatný, Marek a kolektiv. 2010. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada.

8. Burston, Daniel. 2007. *Erik Erikson and the American Psyche*. Maryland: Rowman & Littlefield.
9. Čermáková, Věra. 2009. *Autobiografická paměť: Kontinuita v životních příbězích třicátníků. Porovnání čar života a narativních rozhovorů*. [online] Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Marek Blatný. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/111024/ff_m/DP.txt.
10. Český statistický úřad. 2013. *Plodnost žen* [online]. Praha [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551769/170224-14.pdf/287dc43c-df94-40c1-bf04-b322ed0e4b84?version=1.0>.
11. Douglass, B. Carrie. 2007 „From Duty to Desire: Emerging Adulthood in Europe and Its Consequences“ *Child Development Perspectives* [online] 1 (2) [cit. 16.5.2015]. Dostupné z: http://www.readcube.com/articles/10.1111%2Fj.1750-8606.2007.00023.x?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1&purchase_referrer=onlinelibrary.wiley.com&purchase_site_license=LICENSE_DENIED_NO_CUSTOMER.
12. Erikson, Erik. 1950. *Childhood and Society*. New York: WW Norton & Company.
13. Fialová, Ludmila, Dana Hamplová, Milan Kučera, Simona Vymětalová. 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství.

14. Galland, Olivier. 1990. "Un nouvel âge de la vie" *Revue française de sociologie* [online] 31 (4) [cit. 23. 2. 2015] Dostupné z:
http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/rfsoc_0035-2969_1990_num_31_4_2710.
15. Chaloupková, Jana, Eva Mitchell, Miluše Vítečková. 2010a. *Proměny rodinných a profesních startů*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
16. Chaloupková, Jana. 2010b. "Vstup do dospělosti – co znamená být dospělý podle Evropského sociálního výzkumu 2006." *Socioweb* [online] 11(1) [cit. 23. 2. 2015] Dostupné z:
<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=366&lst=113>.
17. Chaloupková, Jana. *Rodinná a pracovní uspořádání v kontextu společenských změn v České republice po roce 1989. Proměny rodinných a pracovních startů* [online]. 2011 [cit. 2015-04-23]. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Dana Hamplová. Dostupné z:
<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/140005889/%3Flang%3Dcs+%&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>.
18. Jandourek, Jan. 2003. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál.
19. Jandourek, Jan. 2012. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada.
20. Košdy, Milan. *Emerging adulthood (Přechod do dospělosti a jeho specifické oblasti - plány, práce a pojetí osobní svobody)*. [online]. 2007 [cit. 2015-04-23]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Macek. Dostupné z:
<http://is.muni.cz/th/52837/fss_m/>.

21. Kozubíková, Hana. *Pociťovaná autonomie a vztahy v rodině v období vynořující se dospělosti* [online]. 2014 [cit. 2015-05-01]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Macek. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/333376/fss_m/>.
22. Langmeier, Josef, Dana Krejčířová. 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
23. Lichá, Jana. *Souvislost mezi vnímanou obecnou, akademickou a sociální účinností a zahraničním studijním pobytem v období vynořující se dospělosti* [online]. 2014 [cit. 2015-05-01]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Zuzana Scott. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/386217/fss_b/>.
24. Macek, Petr. 2003. *Adolescence*. Praha: Portál.
25. Macek, Petr. 2005. Kde končí dospívání a kde začíná dospělost? (Where does adolescence end and the adulthood starts?). In *Vývoj utváření osobnosti v sociálních a etnických kontextech* (ed. Petr Macek a Jiří Dalajka). Brno: FSS MU.
26. Macek, Petr, Josef Bejček a Jitka Vaníčková. 2007. Contemporary Czech Emerging Adults: Generation Growing Up in the Period of Social Changes. *Journal of Adolescent Research*, Thousand Oaks: Sage Publications Inc..
27. Macek, Petr, Lenka Lacinová. 2013. *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister & Principal.

28. Matoušek, Oldřich. 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství.
29. Mikauš, Ondřej. *Subjektivní vnímání dospělosti a vztah k rodičům v období mezi adolescencí a dospělostí*. [online]. 2007 [cit. 2015-04-23]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Macek. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/42229/fss_m/>.
30. Mošpanová, Eva. 2014. „Mladí a zmatení“ *Respekt* [online] [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-62868350-mladi-a-zmateni>.
31. Orel, Miroslav, Věra Facová a kol. 2010. *Člověk, jeho smysly a svět*. Praha: Grada Publishing, a.s..
32. Peschková, Markéta. *Osobní cíle a smysl života v období vynořující se dospělosti* [online]. 2015 [cit. 2015-05-01]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Ondřej Bouša. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/414906/fss_b/>.
33. Radolfová, Marie. 2015. „Za 60 let se zvýšil podíl vysokoškoláků 12krát.“ *Český statistický úřad* [online] 15(3) [cit. 1. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/03/za-60-let-se-zvysil-podil-vysokoskolaku-12krat/>.
34. Říčan, Pavel. 2010. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada Publishing, a.s..

35. Salmela-Aro, Katariina, Kaisa Aunola, Jari-Erik Nurmi. 2007. „Personal goals during emerging adulthood: A 10-year follow-up“ *Journal of Adolescent Research* [online]. 5(5) [cit. 16.7.2015]. Dostupný z: https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/psykologia/henkilokunta/salmela_aro/jar303978/view.
36. Strauss, L. Anselm, Juliet Corbin. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení podané ruce.
37. Vágnerová, Marie. 2012. *Vývojová psychologie - dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
38. Vaníčková, Jitka. *Mezi dospíváním a dospělostí*. [online]. 2007 [cit. 2015-04-23]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Macek. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/52143/fss_r/.
39. Vokurková, Jana. *Postoje k manželství v období mezi dospíváním a dospělostí*. [online]. 2007 [cit. 2015-04-23]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Macek. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/51905/fss_m/.
40. Vytásková, Jana. *Souvislost mezi autonomií a odchodem z domova v období vynořující se dospělosti*. [online]. 2013 [cit. 2015-05-16]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Ondřej Bouša. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/371844/fss_b/.
41. Výrost, Jozef, Ivan Slaměnik. 2008. *Sociální psychologie*. Praha: Grada.

42. Wiesnerová, Ema. 2013a. "Arnett: Mladí lidé věří, že se budou mít líp." *Věda muni* [online] [cit. 23. 2. 2015]
Dostupné z: <http://www.veda.muni.cz/veda-a-vyzkum/4032-arnett-mladi-lide-veri-ze-se-budou-mit-lip#.VTbeqJP-vYh>.
43. Wiesnerová, Ema. 2013b. "Fenomén dneška: nedospělí dospělí." *Věda muni* [online] [cit. 23. 2. 2015]. Dostupné z:
<http://www.veda.muni.cz/veda-a-vyzkum/3502-fenomen-dneska-nedospeli-dospeli#.VTbeFJP-vYh>.

Seznam tabulek

1. Tabulka č. 1: Základní údaje o respondentech
2. Tabulka č. 2: Výhody a nevýhody dospělosti
3. Tabulka č. 3: S čím si respondenti spojují dospělost
4. Tabulka č. 4: Vlastní dospělost
5. Tabulka č. 5: Pocity z vlastní dospělosti

Příloha A - Scénář rozhovoru

Obecné vnímání dospělosti

- Co si představuješ pod pojmem dospělost?
- Jaké jsou znaky dospělosti?, Jaký člověk je dospělý?
- Jaké výhody a nevýhody vidíš v dospělosti?
- Liší se podle tebe dospělý člověk a zralý člověk?

Vnímání vlastní dospělosti

- Cítíš se být dospělým?
- V čem konkrétně se tvá dospělost/nedospělost projevuje?
- Obecně v jakých situacích si připadáš dospělý?, Existují situace, ve kterých se cítíš dospěle?
- Kdy si myslíš, že zcela dospěješ?
- Jaké pocity v tobě vyvolává tvá dospělost?
- Dalo by se říct, že svou dospělost nějakým způsobem odkládáš?

Studium

- Kde studuješ? Ročník, obor?
- Plánuješ studovat/studuješ standardní dobu?
- *(pokud jinak než standardní dobu) Z jakého důvodu?*
- Má podle tebe to, že stále studuješ, nějaký vliv na tvůj pocit dospělosti?
- Je pro tebe dokončení studia jeden ze znaků dospělosti?

Životní plány, cíle

- Jaké jsou tvé současné, krátkodobé cíle?
- Jaké jsou tvé dlouhodobé cíle?
- Jaký je tvůj postoj k manželství?
- Jaká je podle tebe nejvhodnější doba pro založení rodiny?
- Jak se díváš na svou budoucnost? Jaká bude?
- Už víš, kde budeš pracovat?
- Kdy nastoupíš do práce?

Bydlení, vztahy, nezávislost

- Bydlíš stále u rodičů?, Kde bydlíš?
- Kdy se plánuješ odstěhovat od rodičů?
- Má bydlení s rodiči nějaké výhody?
- Má bydlení s rodiči nějaké nevýhody?
- Myslíš, že tě rodiče považují za dospělého?

- Jaké jsou tvé finanční zdroje?

- Co si představuješ pod pojmem nezávislost?
- Cítíš se být nezávislým?
- Jaké máš závazky?

- Cítíš se být plně zodpovědný sám za sebe, za to, co děláš?
- Jak se rozhoduješ?, Jak provádíš svá rozhodnutí?

- Jak trávíš svůj volný čas?
- V jaké společnosti se pohybuješ?

- Jaký by měl být tvůj partner?
- Máš takové partnera?
- Co očekáváš od budoucího vztahu?

Příloha B – Ukázka kódování rozhovoru, Petr

Výrok	Jev	Zpřesnění jevu
<p>Tak pod pojmem dospělost si představuju, že to nezáleží na věku. Záleží to spíš na tom, že si ten člověk může sám vydělat a může se sám zabezpečit a už osamostatní se hlavně od rodiny, od rodičů. Bydlí už sám, buďto sám, anebo s přítelkyní, přítelem a není závislý na příjmech od rodičů.</p>	<p>Nezáleží to na věku</p> <ul style="list-style-type: none"> - Finanční zajištěnosti - Odstěhování se od rodičů - Nezávislost na rodičích (finance) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nezávislost - Odstěhování se od rodičů
<p>To je takový člověk, který má práci, stabilní práce už má po škole, nebo už má celkově po škole, má potom maturitu, vysokou školu, učňák, vydělává si sám a žije sám, žije nezávisle na rodičích.</p>	<p>Dospělý člověk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Má stabilní práci - Ukončené studium - Žije nezávisle na rodičích 	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilní práce - Ukončené studium - Nezávislost
<p>No tak určitě ten příjem, že máš větší příjem, můžeš si vlastně kupovat, co chceš, mít co chceš.</p>	<p>Výhody dospělosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vlastní dostatečný příjem 	<ul style="list-style-type: none"> - Finanční příjem

<p>Je to tak možná ta zodpovědnost sám za sebe, ale to prostě patří k těm lidem. Takže já si myslím, že nevýhody to nemá...</p>	<p>Nevýhody dospělosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zodpovědnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Zodpovědnost
<p>Možná, že zralý už jsem třeba asi i já... tím věkem, že už jsem zralý, že je mi 18, že jsem dávno za sebe zodpovědný a tak. A kdežto ta dospělost je furt že, jsem ještě závislejší na rodičích, na příjmech, jsem rád, že bydlíme nebo že bydlím u nich.</p>	<p>Zralost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - věk, zodpovědnost <p>Dospělost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - finanční nezávislost, odstěhování se od rodičů 	<ul style="list-style-type: none"> - Zralost: věk, zodpovědnost - Dospělost: finanční nezávislost, odstěhování se od rodičů
<p>Chtěl bych být dospělý, ale bojím se, že ještě úplně dospělý nejsem díky tomu, že jsem závislý na těch rodičích.</p>	<p>Vlastní dospělost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Chtěl by být, ale není kvůli finanční závislosti na rodičích a společnému bydlení s rodiči</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vlastní dospělost: „ještě zcela ne“

<p>Samozřejmě už musím řešit věci, který se týkají jenom mě. Ať už to bylo založení vlastního účtu na peníze z brigády. Najít si vlastně sám brigádu.</p>	<p>Kdy se cítí dospěle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Řešení situací, které se týkají pouze jeho – založení účtu, hledání brigády, vybírání školy - Samostatné rozhodování 	<ul style="list-style-type: none"> - Samostatné rozhodování
<p>Myslím si, že to bude tím, až dostuduju vysokou školu. Budu mít toho magistra vytouženého, najdu si práci, stabilní práci se stabilním příjmem a budu bydlet sám nebo se svojí přítelkyní.</p>	<p>Kdy dospěje úplně:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Až dostuduje - Až si najde stabilní práci - Až bude mít stabilní příjem z práce - Až bude bydlet sám (případně s přítelkyní) 	<ul style="list-style-type: none"> - Konec studia - Stabilní práce - Vlastní příjem - Samostatné bydlení
<p>No já se na tu dospělost, to, jak ji popisuju já, se docela těším. ... už bych chtěl být sám. Nebo bydlet jako vod nich pryč, už bych chtěl jako vyletět z hnízda...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Těší se - Odstěhování se od rodičů 	

<p>Tak to je takový žejo, že nemusíš nic řešit. Ale hold každé dospěje, takže to jsou takový... to si říkáš jó, kdyby to vydrželo, ale vono to nevydrží. Musíš se dívat dopředu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Někdy jo - Jako dítě nemusel nic řešit 	
<p>...možná nějak tím to odkládám tu svoji dospělost, tím půlrokem anebo tím, že jsem se vůbec rozhodl jít na tu vysokou školu, udělat si maturitu. Mohl jsem jí na nějaký učňák a vydělávat si, ale viděl jsem, že mi to jde ve škole relativně, gympl byl taky v pohodě.</p>	<p>Odklad dospělosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studium na vysoké škole - Prodloužení studia 	<ul style="list-style-type: none"> - Studium
<p>Ale jenom kvůli tomu, že vlastně nemám práci, nějakou jistou, tak je pro mě pořád lepší být tím studentem.</p>	<p>Prodloužení studia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nevyšla mu práce, do níž plánoval, že nastoupí, tak si prodloužil studium - Výhody statusu studenta 	<ul style="list-style-type: none"> - Status studenta - Nenašel práci

<p>...ten status studenta je takovej, že máš takovú tu určitou voľnosť. A je to takový, že ešte nemusím dělat. Ještě furt můžu bejt... je to taková ta omluvenka, že můžu bejt ještě doma u těch rodičů a nemusím si něco nutně shánět, když už bych mohl.</p>	<p>Vliv studia na dospělost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pociťuje určitou voľnosť - Studentské slevy - Nemusí ještě pracovat, může bydlit u rodičů - Dospělost ovlivněna (omezena) studiem 	<ul style="list-style-type: none"> - Voľnosť - Studentské slevy - Nemusí pracovat - Může bydlit u rodičů
<p>I když možná ne úplně tím, že až to teďka dokončím. Spíš jak to dokončím a najdu si tu práci.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Potom se bude cítit dospěle 	
<p>...teďka udělat co nejlíp a napoprve hlavně každou státnici, kterou mám a dopsat diplomku v řádném termínu, abych to stihnul.</p>	<p>Krátkodobé cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Státnice - Najít si práci - Konec studia 	<ul style="list-style-type: none"> - Dokončení studia

<p>Najít si tu perspektivní práci, najít si bezvadnou přítelkyni, pozdější manželku dejme tomu.</p> <p>Mít taky samozřejmě nějaký děti žejo... A žít si vlastně svůj spokojený život s rodinou. To je takový můj cíl, co bych chtěl mít.</p>	<p>Dlouhodobé cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perspektivní práce - Najít si přítelkyni, manželku - Mít děti - Vlastní bydlení 	<ul style="list-style-type: none"> - Práce - Založení rodiny - Vlastní bydlení
<p>Tak teď nejsem ještě určitě připravený na to mít rodinu, teď ne, když nevím jak bych je zabezpečil. To je úplně ten základ. Když už chci mít rodinu, tak bych je měl umět zabezpečit.</p>	<p>Založení rodiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - V současné době ještě není připravený na založení rodiny - Podmíněno finančním zabezpečením 	<ul style="list-style-type: none"> - Ještě není připravený - Finanční zabezpečení
<p>Já si myslím, že čím dřív tím líp. Protože přece jenom, když budeš tu rodinu zakládat, to dítě mít třeba po třicítce... Ale do těch sedmadvaceti mít první dítě by bylo určitě fajn, aby ten věkovej rozdíl byl ještě takovej minimální no...</p>	<p>Nejvhodnější doba pro založení rodiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Čím dřív, tím líp - Ideálně do 27, aby byl co nejmenší věkový rozdíl 	<ul style="list-style-type: none"> - Do 27 let - Čím dřív, tím líp

<p>Doufám, že příjemná, že dobrá a že mi vyjde všechno, co bych si přál... bude to tvrdá práce, dřina, ale snad to vyjde, věřím tomu. Věřím, že k těm mejm plánům se nějak dostanu no.</p>	<p>Budoucnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doufá, že příjemná - Pozitivní pohled na svou budoucnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozitivní pohled
<p>A rozhodně nemám problém jít za prací někam dá, nejsem určitě vázanej na místo bydliště... pracovním možnostem jsem otevřenej, jako úplně komplet. Kamkoliv mě to zavane, tak tam to vezmu.</p>	<p>Práce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ještě neví, kde bude pracovat - Nebrání se stěhování za prací - Vzal by i poloviční úvazek 	<ul style="list-style-type: none"> - Stěhování za prací - Ještě neví kde
<p>...každej už si chce, podle mě, začít si vydělávat šetřit si nějaký peníze a co nejdřív, abych já co nejdřív vyletěl z toho domácího hnízda, určitě.</p>	<p>Kdy plánuje nastoupit do práce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hned po dokončení školy - Každý si chce vydělávat a šetřit peníze - Chce „vyletět z hnízda“ 	<ul style="list-style-type: none"> - Po ukončení studia

<p>...když něco potřebuju, tak to mám. Relativně jsem doma zabezpečenej.</p>	<p>Výhody bydlení s rodiči:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zabezpečení - Vše, co potřebuje 	<ul style="list-style-type: none"> - Zabezpečení
<p>... nemám tu starost... To, že nemusím všechno dělat sám... že čím dýl jsem s nima, tak tím víc si zvykám na takový ten pohodovější život a pak to bude takový tvrdý náraz do té reality.</p>	<p>Nevýhody bydlení s rodiči:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žádná starost, zodpovědnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Zodpovědnost: nemusí ji mít
<p>oni po mě nechtějí nic, protože ví, že jsem student a že to, co mám... ale na bydlení nemusím přispívat, do domácnosti vůbec nic, na jídlo, to nemusím.</p>	<p>Přispívání na společnou domácnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nemusí přispívat, protože je student 	<ul style="list-style-type: none"> - Jako student nemusí přispívat na domácnost (u rodičů)
<p>Já jsem vlastně od 15 chodil na brigády, takže já jsem vlastně kapesný nikdy nedostal. A nebyla tam ani tahle ta potřeba. Vždycky to, co jsem si vydělal, tak pro moji potřebu to stačilo.</p>	<p>Finanční zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Od 15 na brigádách 	<ul style="list-style-type: none"> - Brigáda - Rodiče

<p>Na financích rodičů, co se týká mojí potřeby, jako mejh koníčků, určitě. Samozřejmě se to netýká těch základních potřeb, jako je strava a takhle, to jako je samozřejmě platí oni jo... tak na to já nepřispívám nic. Takže nezávislej tak napůl no, určitě ne komplet.</p>	<p>Nezávislost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tak napůl - Na své „koníčky“ si vydělá sám, jinak ho živí rodiče 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne zcela
<p>...nezávislý člověk je ten, který už nebydlí s rodiči, tak to vidím já, to je můj pohled na věc. Takže tak já si představuju nezávislost. Takže nezávislý budu, až se od nich odstěhuju no.</p>	<p>Nezávislý člověk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nebydlí u rodičů 	<ul style="list-style-type: none"> - Samostatné bydlení
<p>Samozřejmě, je to můj život, takže všechno to, co udělám, ať už je to to dobrý nebo špatný, vychází to všechno z mojí hlavy a musím za to přijmout následky, který to ponese, ať už ty kladný nebo záporný.</p>	<p>Zodpovědnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plná zodpovědnost za svá rozhodnutí - Přijímá následky 	<ul style="list-style-type: none"> - Plná zodpovědnost

<p>Většinou samostatně, úplně. Ani se nikoho neptám, jak to cítí, ale když fakt nevím, váhám, tak jdu třeba za těma rodičema... a já někdy je poslechnu, někdy si to udělám po svém.</p>	<p>Rozhodnutí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provádí samostatně - Někdy se radí s rodiči 	<ul style="list-style-type: none"> - Samostatnost - Diskuze s rodiči
<p>...samozřejmě s kamarády dost... tak jako každé člověk... Tak rekreačně ještě sport... občas si tam něco zahraju, takže občas nějaká hra.</p>	<p>Volný čas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kamarádi - Hry na počítači - Sport 	<ul style="list-style-type: none"> - Kamarádi - Sport - Počítačové hry
<p>Teďka jsem momentálně single. A jakoby hledám, nebo nebaví mě to, být sám nebo není mi to úplně příjemný... doufám, že v nejbližší době zase opět najdu, abych zase single nebyl.</p>	<p>Vztahy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Momentálně single - Hledá dlouhodobý vztah 	<ul style="list-style-type: none"> - Single - Hledá dlouhodobý vztah
<p>Jako určitě chci říct, že se ožením. A asi co nejdřív abysme potom ty děti taky měli co nejdřív. Já bych to nijak neodkládal.</p>	<p>Postoj k manželství:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kladný, plánuje to, co možná nejdřív 	